

МОНГОЛЫН ХУУЛЬЧДЫН
ХОЛБООНЫ ЕРӨНХИЙЛӨГЧ
П.ОДГЭРЭЛ ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mongolia.gov.mn

2014.09.17 № 51-2/644
танай _____-ны № _____-т

Санал авах тухай

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, үзэл баримтлал, танилцуулга, холбогдох материалыг хүргүүлж байна.

Тус хуулийн төсөл боловсруулах Ажлын хэсэгт ажиллах албан тушаалтны нэр болон хуулийн төсөлтэй танилцан саналаа яаралтай ирүүлнэ үү.

Холбоо барих албан тушаалтан: Шадар сайдын Ажлын албаны шинжээч Г.Оюунболд. Утас: 261785, 93114710.

Хавсралт хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД

С.АМАРСАЙХАН

000244004734

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД

О.АЛТАНГЭРЭЛ

СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургаадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт Монгол Улсын иргэн нь эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй; гэж заасан.

Монгол Улсын Их хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан "АЛСЫН ХАРАА-2050"¹ Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилт 2.5-ын 1 дүгээр үе шатны (2021-2030) 4-т "Хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд бүртгэл, чанарын удирдлага, хяналт, баталгаажуулалтын тогтолцоог бэхжүүлнэ." гэж, Зорилт 4.4-ийн 2 дугаар үе шат (2021-2030)-ны 3-т "Монгол Улс бүс нутгийн эдийн засаг, худалдааны интеграцад нэгдэж, худалдааг хөнгөвчилнө. гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Шинэ сэргэлтийн бодлого"-ын 6.2-т "Засгийн газрын бүтэц, зохион байгуулалтад цогц шинжилгээ хийж, үнэлэлт, дүгнэлт өгч, оновчтой бүтцийг тогтоон, төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлнэ.", 6.3-т "Төрийн хяналт, шалгалтын давхардсан тогтолцоог цэгцэлж, төлөвлөгөөт шалгалтыг түр хугацаанд зогсоон, төрийн байгууллагаас шаарддаг тусгай зөвшөөрөл, техникийн нөхцөлийн тоог бууруулна." гэж, УИХ-ын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн 4.4.4-т "экспортыг дэмжих, худалдааг хөнгөвчлөхөд стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлогоор дэмжлэг үзүүлнэ." гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" төлөвлөгөөний хүрээнд 1/Хүнс хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулж Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Стандартчилал, хэмжил зүйн газар, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яаманд даалгасан.

Энэхүү харилцааг анх удаа зохицуулах зорилгоор 1994 онд Монгол Улсын Их хурлаас Стандартчилал, чанарын баталгаажуулалтын тухай хуулийг батлан хэрэгжүүлсэн бөгөөд, эдийн засаг, нийгмийн харилцааны онцлогт нийцүүлэн 2003 онд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай хууль, 2017 онд Стандартчилал, техникийн

¹ Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 54 дүгээр тогтоолын хавсралт, Төрийн мэдээлэл эмхтгэл 2020 оны №25,

зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийг тус тус батлан, мөрдүүлж иржээ.

Дээрхи хууль зүйн үндэслэл, шаардлага нь Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах үндэслэл болно.

1.2. Практик шаардлага

Өнөөгийн байдлаар Монгол Улсад 6525 стандарт хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа бөгөөд хүн, хуулийн этгээдээс стандартыг дагаж мөрдөхгүй үйл ажиллагаа эрхэлж, үйлчилгээ үзүүлдэгээс шалтгаалж хүний эрүүл мэнд хохирох, амьдрах орчин нөхцөл алдагдах зэрэг олон сөрөг үр дагаврууд гарсаар байна. Цаашид улс орон даяар бүхий л салбарт стандартыг дагаж мөрдөх, хэвшүүлэх зайлшгүй шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна. Орчин үед стандартгүй бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ гэж байхгүй бөгөөд энэ нь хүний эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхтэй салшгүй холбоотой юм.

Батлагдсан стандарт хэрэгжихгүй байгаа шалтгаан нь хяналт, зохицуулалт, зөвлөн туслах ажиллагаа хангалтгүй, үйлдвэрлэгч, үйлчилгээ эрхлэгч этгээд заавал стандартын дагуу үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулах ёстойгоо мэддэггүй зэргээс шалтгаалж байна.

Стандарт нь холбогдох хууль тогтоомжоор заавал дагаж мөрдөхөөр заагаагүй бол сайн дураар буюу үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч нь сонгон хэрэглэх баримт бичиг байдаг нь олон улсын практик юм. Гэвч стандартын талаарх тодорхойлолтод сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэж заасан нь иргэд, аж ахуйн нэгжид төөрөгдөл, тодорхойгүй байдал үүсгэж байна. Тухайлбал, хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулийн дагуу Засгийн газраас тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хувьд стандартыг тодорхойлон заадаггүй нь хяналт шалгалтын нэгдмэл, ойлгомжтой байдлыг алдагдуулж байна.

Засгийн газрын 2018 оны 291 дүгээр тогтоолоор 644 нэр төрлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг тохирлын үнэлгээнд заавал хамруулах шаардлагатай буюу холбогдох стандартуудад нийцсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг зах зээлд нийлүүлэх шаардлагыг тавьсан байна. Гэвч эдгээр заавал мөрдөх шаардлагатай стандартуудын хэрэгжилт практикт төдийлөн хангалтгүй байна. Тухайлбал, зөвхөн хүнсний бүтээгдэхүүнийг авч үзэхэд дотоодын 10 хувь, импортын 5 хувь, үйлчилгээний 70 хувьд стандартын баталгаажуулалтыг хийжээ.

Энэ нь төр хүний нөөц, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлын хувьд зах зээл дээр нийлүүлэгдэж байгаа тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах ёстой бүхий л бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний стандартын хэрэгжилтэд бүрэн хяналт тавих боломж сул байгаатай холбоотой. Түүнчлэн одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулиар стандартын хяналтыг мэргэжлийн хяналт болон гаалийн байгууллага л хэрэгжүүлэхээр заасан.

Хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох боломж нээлттэй боловч хувийн хэвшлийн оролцоо, эрх хэмжээг нарийвчлан тодорхойлоогүйгээс гадна зөвхөн төрийн зүгээс тохирлын үнэлгээг хийсээр байгаа нь тохирлын үнэлгээнд хувийн хэвшлийн байгууллагуудын оролцоог хангалттай хэмжээнд нэмэгдүүлэх, тохирлын үнэлгээг хөгжүүлэх, олон улсын түвшинд хүргэх боломжгүй байдалд хүргэж байна. Цаашид итгэмжлэлийн үйл ажиллагааны үр дүнд тохирлын үнэлгээний байгууллагын үйл ажиллагааг төрөөс дэмжин ажиллах, зах зээлийн өрсөлдөөнийг бүрдүүлэх цаг үеийн шаардлага тулгарч байна.

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартын хувьд иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс гаргасан гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх хариуцлагын арга хэмжээ хангалтгүй, дагаж мөрдөх стандартуудын талаарх төрийн хяналт, шалгалтын уялдаа холбоо сул, мөн тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн харилцаанд төр-хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаа хангалтгүй, зах зээлд нийлүүлэгдэж байгаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үйл ажиллагаа эрсдэлтэй хэвээр байна.

Иймд стандарт, тохирлын үнэлгээ, техникийн зохицуулалтыг батлах, мөрдүүлэх, хэрэгжилтийг хангах процессыг хуулиар тусгайлан зохицуулах шаардлагатай гэж үзлээ.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

2.1.Монгол Улсын хөгжлийн баримт бичигт дурдсан стратеги, чиг хандлагад нийцүүлэн улс орон, нийгэм, эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангаж, экспортыг нэмэгдүүлж, үндэсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд стандартчилал, тохирлын үнэлгээ, сорьцын хяналтын бодлогоор дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор хуулийн төслийг боловсруулна.

2.2.Хуулийн төсөлд Монгол Улсын хэмжээнд дагаж мөрдөх стандарт, техникийн зохицуулалтыг боловсруулах, хэлэлцүүлэх, батлах үйл ажиллагааг тодорхой болгож, тус үйл ажиллагаанд төр, иргэн, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын буюу олон талт оролцоог нэмэгдүүлнэ. Тухайлбал, стандартыг тохирлын үнэлгээний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага баталж байгааг өөрчилж төрийн байгууллага, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын тэнцүү тооны төлөөлөл бүхий, салбаруудын эрдэмтэн, мэргэжилтэн, шинжээчдээс бүрдсэн Зөвлөл хэлэлцэж, батлахаар тусгана.

2.3.Хуулийн төсөлд хуулийн зорилт, зарчим, нэр томъёоны тодорхойлолт, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний төрийн байгууллагын тогтолцоог тусгана. Түүнчлэн, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэлийн байгууллагын эрх, үүргийг нарийвчлан тодорхой заана.

2.4.Төрийн хяналт шалгалтаар заавал дагаж мөрдөх шаардлагатай стандартын тохирлын баталгаа, тохирлын үнэлгээг хууль, тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэхэд хяналт тавих, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зэрэг өөрчлөлтүүдийг тусгана.

2.5.Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдлыг хамгаалах зорилгоор Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй стандарт, техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангах чиг үүргийг стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэлийн байгууллага хариуцахаар, хяналт тавих чиг үүргийг салбарын хяналтын байгууллага хэрэгжүүлэхээр тусгана.

2.6.Хуулийн төсөлд стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага болон итгэмжлэлийн байгууллагын чиг үүргийг ялгамжтай тусгана.

2.7.Хуулийн төсөлд техникийн зохицуулалт, стандартчилал, тохирлын үнэлгээ, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн үйл ажиллагааг нарийвчлан зохицуулж,

стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас стандарт, техникийн зохицуулалт, баталгаажуулалтын мэдээллийн нэгдсэн санг бүрдүүлж, үйл ажиллагаандаа ашиглах талаар болон стандартчилал, тохирлын үнэлгээний санхүүжилтийн талаар тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар стандартыг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болж, олон улсын нийтлэг практикт нийцсэнээр дотоодын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг олон улсад зөвшөөрөх, гадаад худалдаа, экспортыг хөнгөвчлөх нөхцөл сайжирна.

Түүнчлэн стандартын хэрэгжилт дэх төрийн оролцоо тодорхой болж үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч стандартыг хэрэглэх байдал сайжирна.

Төрөөс зөвшөөрөл олгох, төрийн хяналтыг хэрэгжүүлэхэд илүү хялбар буюу тавигдах үндсэн нөхцөл, шаардлагыг тохирлын баталгаанд үндэслэн хүлээн зөвшөөрөх тул төрийн албан хаагчид нөлөөлөх авлигын эрсдэлийг бууруулна.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн талаар

Хуулийн төслийг Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенци, Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн боловсруулах бөгөөд хуулийн төслийг дагалдуулан Зөрчлийн тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “АЛСЫН ХАРАА-2050”¹ Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилт 2.5-ын 1 дүгээр үе шат(2021-2030)-ны 4-т “Хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд бүртгэл, чанарын удирдлага, хяналт, баталгаажуулалтын тогтолцоог бэхжүүлнэ.” гэж, Зорилт 4.4-ын 2 үе шат (2021-2030)-ны 3-т “Монгол Улс бүс нутгийн эдийн засаг, худалдааны интеграцад нэгдэж, худалдааг хөнгөвчилнө. гэж тус тус заасан. Түүнчлэн УИХ-ын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 6.2-т “Засгийн газрын бүтэц, зохион байгуулалтад цогц шинжилгээ хийж, үнэлэлт, дүгнэлт өгч, оновчтой бүтцийг тогтоон, төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлнэ.”, 6.3-т “Төрийн хяналт, шалгалтын давхардсан тогтолцоог цэгцэлж, төлөвлөгөөт шалгалтыг түр хугацаанд зогсоон, төрийн байгууллагаас шаарддаг тусгай зөвшөөрөл, техникийн нөхцөлийн тоог бууруулна.” гэж, УИХ-ын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн 4.4.4-т “экспортыг дэмжих, худалдааг хөнгөвчлөхөд стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлогоор дэмжлэг үзүүлнэ.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсад 2023 оны байдлаар 6525 стандарт хүчин төгөлдөр үйлчилж байна. Стандарт нь холбогдох хууль тогтоомжоор заавал дагаж мөрдөхөөр заагаагүй бол сайн дураар буюу үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч нь сонгон хэрэглэх баримт бичиг байдаг нь олон улсын практик юм. Гэвч стандартын талаарх тодорхойлолтод сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэж заасан нь иргэд, аж ахуйн нэгжид төөрөгдөл, тодорхойгүй байдал үүсгэж байна. Тухайлбал, хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулийн дагуу Засгийн газраас тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хувьд стандартыг тодорхойлон заадаггүй нь хяналт шалгалтын нэгдмэл, ойлгомжтой байдлыг алдагдуулж байна.

Засгийн газрын 2018 оны 291 дүгээр тогтоолоор 644 нэр төрлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг тохирлын үнэлгээнд заавал хамруулах шаардлагатай буюу холбогдох стандартуудад нийцсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг зах зээлд нийлүүлэх шаардлагыг тавьсан байна. Гэвч эдгээр заавал мөрдөх шаардлагатай стандартуудын хэрэгжилт практикт төдийлөн хангалтгүй байна. Тухайлбал, зөвхөн хүнсний бүтээгдэхүүнийг авч үзэхэд дотоодын 10 хувь, импортын 5 хувь, үйлчилгээний 70 хувьд стандартын баталгаажуулалтыг хийж байна.

Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн дагуу хуулийн хэрэгжилт, тохирлын үнэлгээнд хамруулсан эсэхэд тавих хяналтыг мэргэжлийн хяналт болон гаалийн байгууллага хэрэгжүүлэхээр заасантай холбоотой байна. Төр нь хүний нөөц, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлын хувьд зах зээл дээр нийлүүлэгдэж байгаа тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах ёстой бүхий л бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, тэдгээрийн стандартуудын хэрэгжилтэд бүрэн хяналт тавих боломж хязгаарлагдмал юм.

Монгол Улсад бүхий л салбарт стандартыг дагаж мөрдөхгүй байгаагаас болж хүний эрүүл мэнд хохирох, амьдрах орчин нөхцөл алдагдах зэрэг олон сөрөг үр дагаварууд гарсаар байна. Цаашид улс орон даяар бүхий л салбарт стандартыг

¹ Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 54 дүгээр тогтоолын хавсралт, Төрийн мэдээлэл эмхтгэл 2020 оны №25,

дагаж мөрдөх, хэвшүүлэх зайлшгүй шаардлага байгааг харгалзан энэхүү хуулийн төслийг боловсруулав.

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд зааснаар хуулийн 50-иас дээш хэсэгт өөрчлөлт орсон тул шинэчилсэн найруулгын төсөл хэлбэрээр боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл 9 бүлэг, 38 зүйлтэй. Хуулийн төсөлд дараах асуудлыг тусгана. Үүнд:

- Монгол Улсын хөгжлийн баримт бичигт дурдсан стратеги, чиг хандлагад нийцүүлэн улс орон, нийгэм, эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангаж, экспортыг нэмэгдүүлж, үндэсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд стандартчилал, тохирлын үнэлгээ, сорьцын хяналтын бодлогоор дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор хуулийн төслийг боловсруулна.
- Хуулийн төсөлд Монгол Улсын хэмжээнд дагаж мөрдөх стандарт, техникийн зохицуулалтыг боловсруулах, хэлэлцүүлэх, батлах процессыг тодорхой болгож олон талын оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- Хуулийн төсөлд хуулийн зорилт, зарчим, нэр томъёог, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний үндэсний төрийн байгууллагын бүтэц тогтолцоог тусгана.
- Төрийн хяналт шалгалтаар заавал дагаж мөрдөх шаардлагатай стандартын тохирлын баталгааг хууль, тогтоомжийн дагуу гаргуулсан эсэхэд хяналт тавих, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зэрэг өөрчлөлтүүдийг тусгана.
- Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдлыг хамгаалах зорилгоор Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй стандарт, техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангах чиг үүргийг стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэлийн байгууллага хариуцахаар, хяналт тавих чиг үүргийг салбарын улсын байцаагч хэрэгжүүлэхээр тусгана.
- Хуулийн төсөлд стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага болон итгэмжлэлийн байгууллагын чиг үүргийг ялгамжтай тусгана.
- Хуулийн төсөлд техникийн зохицуулалт, стандартчилал, тохирлын үнэлгээ, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн үйл ажиллагааг нарийвчлан зохицуулж, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас стандарт, техникийн зохицуулалт, баталгаажуулалтын мэдээллийн нэгдсэн санг бүрдүүлж, үйл ажиллагаандаа ашиглах; стандартчилал, тохирлын үнэлгээний санхүүжилтийн талаар тусгана.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар стандартыг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болж, олон улсын нийтлэг практикт нийцсэнээр дотоодын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг олон улсад зөвшөөрөх, гадаад худалдаа, экспортыг хөнгөвчлөх нөхцөл сайжирна. Түүнчлэн стандартын хэрэгжилт хангагдаж, хүн амын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх хангагдана.

---oOo---

ТӨСӨЛ

СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ (Шинэчилсэн найруулга)

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилго

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээ түүний итгэмжлэлийн эрх зүйн үндсийг тогтоож, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чанар, аюулгүй байдлыг хангах, худалдаан дахь техникийн саад тотгорыг арилгах, хэрэглэгч, үйлдвэрлэгчийн эрх ашгийг хамгаалах, хяналт тавих, хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний хууль тогтоомж

2.1. Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан бусад хууль тогтоомжоос бүрдэнэ.

2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл. Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний зарчим

3.1. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн үйл ажиллагаанд дараах зарчмыг баримтална:

3.1.1. хүний амь нас, эрүүл мэнд, нийгмийн болон орчны аюулгүй байдлыг хангасан байх;

3.1.2. бие даасан, хараат бус байх;

3.1.3. сонирхогч талуудын оролцоог тэгш хангасан байх;

3.1.4. баримт нотолгоонд суурилсан үнэн зөв мэдээлэлд үндэслэсэн байх;

3.1.5. үйлдвэрлэл, худалдаанд үндэслэлгүйгээр саад учруулахгүй байх.

4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1. "стандартчилал" гэж бүтээгдэхүүн, мэдээлэл, техник, хэмжилт, сорилтын нэгдмэл, нийцтэй, аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор нийтээр, дахин давтан хэрэглэх журам тогтоох үйл ажиллагааг;

4.1.2. "стандарт" гэж тодорхой хүрээнд зохимжтой эмх цэгц бий болгоход чиглүүлэн үйл ажиллагаа буюу тэдгээрийн үр дүнд хамаарах дүрэм, ерөнхий зарчим, үзүүлэлтийг зөвшилцлийн үндсэн дээр боловсруулж, баталсан дагаж мөрдөх баримт бичгийг;

4.1.3. "техникийн зохицуулалт" гэж бүтээгдэхүүний тодорхойлолт, боловсруулалт, дадлын дүрэм, стандарт, техникийн үзүүлэлт болон шаардлагыг шууд эсхүл эш татаж, эсхүл тэдгээрийн агуулгыг тусгаж эрх бүхий байгууллагаас баталсан заавал дагаж мөрдөх баримт бичгийг;

4.1.4. "бүтээгдэхүүн" гэж үйлдвэрлэл, үйлчилгээний үйл явцад бий болсон үр дүнг;

4.1.5. "тохирлын үнэлгээний итгэмжлэл" гэж эрх бүхий байгууллагаас тохирлын үнэлгээний байгууллага нь тодорхой үйл ажиллагааг гүйцэтгэх мэргэжлийн чадвартайг тогтоож, хүлээн зөвшөөрөх ажиллагааг;

4.1.6. "тохирлын үнэлгээ" гэж бүтээгдэхүүн, техникийн хяналт, сорилт, менежментийн тогтолцоо нь стандарт, техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг тогтоох үйл ажиллагааг;

4.1.7. "тохирлын үнэлгээний байгууллага" гэж энэ хуулийн 4.1.6-д заасан үйл ажиллагааг эрхлэх эрх бүхий байгууллагыг;

4.1.8. "нийлүүлэгчийн мэдэгдэл" гэж бүтээгдэхүүн нь тогтоосон шаардлагад нийцэж байгаа талаар үйлдвэрлэгч, эсхүл нийлүүлэгчээс бичгээр гаргасан нотолгоог;

4.1.9. "тохирлын баталгаа" гэж бүтээгдэхүүн нь стандарт, техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцэж байгаа тодорхойлсон баримт бичгийг;

4.1.10. "тохирлын тэмдэг" гэж бүтээгдэхүүн нь стандартын шаардлагыг хангаж байгаа тодорхойлсон баталгаажуулалтыг гэрчлэх тэмдэглэгээг;

4.1.11. "тохирлын гэрчилгээ" гэж бүтээгдэхүүн нь тогтоосон шаардлагад нийцсэнийг тодорхойлсон баримт бичгийг;

4.1.12. "тохирлын үнэлгээний схем" гэж тохирлын үнэлгээнд хамрагдах зүйлийг тодорхойлж, түүнд тусгайлан тавигдах шаардлага, стандарт, техникийн зохицуулалт болон тохирлыг үнэлэх аргачлалыг.

4.1.13. "сорилт" гэж тогтоосон аргачлалын дагуу бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээ болон аливаа физик үйлчлэл, тоног

УДИРТГАЛ

Стандарт, хэмжил зүйн газрын захиалгаар "Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль"-ийн хэрэгжилтийн үр дагаварт Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 6 дугаар хавсралтаар баталсан "Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлал"-ын дагуу үнэлгээ хийж гүйцэтгэлээ.

"Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль"-ийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх судалгаа нь хуулийн хэрэгжилтийн явц дахь ололтыг бататгахын зэрэгцээ хуулийг хэрэгжүүлснээр гарч буй хүндрэл, бэрхшээлтэй асуудал, нийгэмд үзүүлж буй эерэг, сөрөг байдлыг илрүүлэн, цаашид зохистой, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх боломжит хувилбарыг тодорхойлж дүгнэлт, зөвлөмж өгөх зорилготой. Хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх ажил нь төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, үнэлэх гэсэн үндсэн гурван үе шатаас бүрдсэн болно.

НЭГ.ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Төлөвлөх үе шатны зорилго нь үнэлгээ хийх хүрээг тогтоож, түүнд тохирсон шалгуур үзүүлэлтийг тодорхойлоход чиглэгдэнэ. Энэ үе шатанд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох
- Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох
- Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох
- Харьцуулах хэлбэрийг сонгох
- Шалгуур үзүүлэлтийг томъёолох
- Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

1.1. Үнэлгээ хийх шалтгаан

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн /цаашид "СТЗТҮИТХ" гэх/ шинэчилсэн найруулга 2017 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдөр батлагдаж 2018 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд дагаж мөрдөгдөөд хэдийн 4 жилийн хугацаа өнгөрсөн байна. Энэхүү хуулийн шинэчилсэн найруулгаар стандартчилал, техникийн зохицуулалт, итгэмжлэлийг Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, хэлэлцээр, олон улсын хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлэн, нийтийн ашиг сонирхол, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, улс орны аюулгүй байдлыг хамгаалах нөхцөлийг бүрдүүлж, бүтээгдэхүүний өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, зохицуулаагүй харилцааг зохицуулснаараа дэвшилттэй хууль болсон билээ.

Монгол Улсад 2022 оны 10 дугаар сарын байдлаар 6525 стандарт хүчин төгөлдөр байна. Стандарт нь холбогдох хууль тогтоомжоор заавал дагаж мөрдөхөөр заагаагүй бол сайн дураар буюу үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч нь сонгон хэрэглэх баримт бичиг байдаг нь олон улсын практик юм. Иймд Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд заавал дагаж мөрдөх шаардлагатай стандартуудыг тодорхойлох, хэрэгжилтэд хяналт тавих эрх зүйн орчин хэрэгтэй байна.

Түүнчлэн хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох боломж нээлттэй боловч хувийн хэвшлийн оролцоог нарийвчлан тодорхойлоогүйгээс гадна төрийн зүгээс тохирлын үнэлгээ хийсээр байгаа нь хувийн хэвшлийн байгууллагууд хангалттай хэмжээнд хүрч хөгжихөд хязгаарлалт болж байна. Цаашилбал итгэмжлэлийн үйл ажиллагааны үр дүнд тохирлын үнэлгээний байгууллага ажиллагаа явуулах боловч тухай салбарт тохирлын үнэлгээний ажлыг хариуцан гүйцэтгэх итгэмжлэгдсэн, мэргэшсэн байгууллагыг Засгийн

газрын гишүүн томилж байгаа нь хувийн хэвшлийн байгууллагад шат дамжлага нэмэгдүүлсэн, зах зээлийн өрсөлдөөнийг хязгаарласан байна.

1.2. Үнэлгээ хийх хүрээ

Үнэлгээний хүрээг тогтоох ажиллагаа нь хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврыг судлах явцад агуулгын хувьд чухал ач холбогдолтой, нөлөөлөл үзүүлэх хамгийн гол зохицуулалтыг тодорхойлоход чиглэдэг. Аргачлалын 3 дугаар зүйлийн 3.3.1-д “үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох ажиллагаа нь хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврыг судлах явцад агуулгын хувьд ач холбогдолтой, нөлөөлөл үзүүлэх хамгийн гол зохицуулалтыг тодорхойлоход чиглэнэ” хэмээн заасан байна. Иймд СТЗТҮИТХ-ийн зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдол бүхий заалтуудаар үнэлгээний хүрээг тогтоох шаардлагатай.

Иймд дээрх шалгуур үзүүлэлтийг үндэслэн СТЗТҮИТХ-ийн 1 дүгээр зүйлд зааснаар “Энэ хуулийн зорилт нь стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн эрх зүйн үндсийг тогтоож, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, менежментийн тогтолцооны чанар, аюулгүй байдлыг хангах, хэрэглэгч, үйлдвэрлэгчийн эрх ашгийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.” гэж заасан тул хуулийн зорилтыг хэрэгжүүлэхэд тулгарч буй хэд хэдэн зохицуулалтуудыг үнэлэх шаардлагатай гэж үзэж байна. Тухайлбал,

- **Техникийн зохицуулалт**

СТЗТҮИТХ-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.3 дахь хэсэг
СТЗТҮИТХ-ийн 23 дугаар зүйлийн 23.1.1 дэх хэсэг
СТЗТҮИТХ-ийн 23 дугаар зүйлийн 23.1.2 дахь хэсэг
СТЗТҮИТХ-ийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг

- **Стандартыг сонгон хэрэглэх**

СТЗТҮИТХ-ийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг
СТЗТҮИТХ-ийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэг
СТЗТҮИТХ-ийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсэг
СТЗТҮИТХ-ийн 13 дугаар зүйлийн 13.4 дэх хэсэг

- **Хяналт шалгалт**

СТЗТҮИТХ-ийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх заалт

1.3. Үнэлгээ хийх шалгуур үзүүлэлт

Аргачлалын 3 дугаар зүйлийн 3.4-т Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврыг тодорхойлоход сонгох шалгуур үзүүлэлтүүдийн жагсаалтыг тусгасан бөгөөд энэхүү шалгуур үзүүлэлтүүдээс дараах 3 шалгуур үзүүлэлтийг сонгож байна. Үүнд:

- зорилгод хүрсэн түвшин
- хүлээн зөвшөөрөгдсөн байдал
- практикт нийцэж байгаа байдал

1.4. Үнэлгээний харьцуулах хэлбэр Хууль тогтоомж хэрэгжсэнээр нийгмийн харилцаанд гарсан эерэг, сөрөг өөрчлөлтүүдийг олж тодорхойлоход харьцуулах хэлбэрүүдийг

ашигладаг. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлалын 3.5.3 дахь хэсэгт заасан дөрвөн төрлийн харьцуулах хэлбэрүүдээс 3.5.3.1. "байх ёстой болон одоо байгаа байдал", мөн 3.5.3.4. "тохиолдол судлах" хэлбэрүүдийг сонголоо.

Учир нь, одоо байгаа нөхцөл байдлыг бодитой хэмжиж тогтоосон үзүүлэлтүүдийг тухайн хууль тогтоомжоор тогтоосон шаардлагатай харьцуулах хэлбэрээр хууль тогтоомжийн зорилгын хэрэгжилт ямар түвшинд байгааг тогтоохын тулд "байх ёстой болон одоо байгаа" харьцуулах хэлбэрийг хэрэглэхээр заасан.

Бид үнэлгээний хүрээгээр тогтоосон хуулийн заалтуудын хувьд зорилгод хүрсэн түвшин, хүлээн зөвшөөрөгдсөн байдал, практикт нийцэж байгаа байдал шалгуур үзүүлэлтүүдээр шалгахар тогтоосон тул үүнтэй уялдуулан дээрх харьцуулах хэлбэрийг сонгов.

Мөн үнэлгээний хүрээгээр тогтоосон хуулийн заалтууд бусад улс орнуудын хувьд хэрхэн хэрэгждэг талаар судлах үүднээс "тохиолдол судлах" харьцуулах хэлбэрийг сонгосон болно. Бусад улс орнуудын СТЗТҮИтХ тогтоомжийг харьцуулан судлах нь тус хуулийг сайжруулахад зайлшгүй хийгдэх ёстой судалгаа гэж үзлээ.

1.5. Шалгуур үзүүлэлтийг томъёолох

Дээр тайлбарласан ёсоор бид энэхүү үнэлгээг хийхэд зорилгод хүрсэн түвшин, практикт нийцэж байгаа байдал болон хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал гэсэн шалгуур үзүүлэлтүүдийг сонгож авсан бөгөөд дараах асуултуудыг боловсрууллаа.

Зорилгод хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд:

- СТЗТҮИтХ-ийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх заалт зорилгодоо хүрсэн эсэх?
- СТЗТҮИтХ-ийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх заалт зорилгодоо хүрсэн эсэх?
- СТЗТҮИтХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг зорилгодоо хүрсэн эсэх?

Хүлээн хүлээн зөвшөөрөгдсөн байдал:

- СТЗТҮИтХ-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2 дах хэсэг хүлээн зөвшөөрөгдсөн эсэх?
- СТЗТҮИтХ-ийн 14 дүгээр зүйлийн дугаар зүйлийн 14.1 дэх хэсэг хүлээн зөвшөөрөгдсөн эсэх?

Практикт нийцэж буй байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд:

- СТЗТҮИтХ-ийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэг практикт хэрхэн хэрэгжиж байна вэ?
- СТЗТҮИтХ-ийн 13 дугаар зүйл практикт хэрхэн хэрэгжиж байна вэ?
- СТЗТҮИтХ-ийн 25 дугаар зүйл практикт хэрхэн хэрэгжиж байна вэ?
- СТЗТҮИтХ-ийн 26 дугаар зүйл практикт хэрхэн хэрэгжиж байна вэ?
- СТЗТҮИтХ-ийн 29 дүгээр зүйл практикт хэрхэн хэрэгжиж байна вэ?

1.6. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

Энэхүү судалгааны ажлын хүрээнд үнэлгээ хийх хуулийн зүйл, заалтын зорилгод хүрсэн түвшин, хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал, практик хэрэгжилтийг илрүүлэх зорилгоор баримт бичиг, судалгааны ажил уншиж, судлах, харьцуулалт хийх, мэргэжилтнүүдтэй уулзаж, ярилцах, санал солилцох зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд мэдээлэл цуглуулах дараах аргуудыг ашигласан болно. Үүнд:

- Аргачлалын 3.7.3.1-д заасны дагуу бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах хүрээнд:
 - СТЗТҮИтХ-д холбогдох хууль тогтоомж
 - Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенци

- бусад эрх зүйн баримт бичиг
- ном
- нэг сэдэвт эрдэм шинжилгээний өгүүлэл
- судалгааны тайлан
- статистик мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийлээ.
- Аргачлалын 3.7.3.2-т заасны дагуу холбогдох субъектээс судалгаа авах хүрээнд СТЗТҮИтХ-ийн үйлчлэлд хамаарах худалдаа, үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгж байгууллага болон хуульч, судлаачдаас фокус бүлгийн болон ганцаарчилсан ярилцлагын аргаар судалгаа авсан болно.

ХОЁР. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЕ ШАТ

СТЗТҮИтХ-ийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийхдээ бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах, холбогдох субъектээс судалгаа авах аргаар холбогдох материалыг цуглуулан үнэлгээг хийсэн болно.

- Бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах

Хууль, эрх зүйн акт

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, 1992
2. Монгол Улсын Захиргааны хууль, 2013
3. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль, 2018
4. Улсын их хуралын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “АЛСЫН ХАРАА-2050
5. Улсын их хуралын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого
6. Улсын их хуралын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл
7. Засгийн газрын 2022 оны “Хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээний талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 340 дүгээр тогтоол
8. Засгийн газрын 2019 оны 235 дугаар тогтоол
9. Евро парламентын 2008 оны 765 дугаар чиглэл
10. Япон улсын Аж үйлдвэрийн стандартын тухай хууль
11. Евро парламентын 2012 оны 1025 дугаар чиглэл

Цахим эх сурвалж

1. <http://opendata.burtgel.gov.mn/lesinfo/8172676>
2. <https://forum.parliament.mn/projects/187>
3. <https://www.mnas.gov.mn/Use%20of%20Logos%20and%20Marks>
4. <https://emi.qcc.gov.ae/-/media/Project/QCC/EMI/Documents/TheNationalQualityInfrastructure.pdf>
5. <http://nml.gov.ph/wp-content/uploads/2013/02/THE-ANSWER-TO-THE-GLOBAL-QUALITY-CHALLENGE- A-NATIONAL-QUALITY-INFRASTRUCTURE.pdf>
6. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tbt3rd_e.pdf
7. https://www.unido.org/sites/default/files/2017-02/GUIDE_FOR_THE_DEVELOPMENT_OF_0.pdf
8. <https://pubdocs.worldbank.org/en/249621553265195570/69dba889394378338787139226.pdf>
9. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2305>

Статистик мэдээ, судалгааны тайлан, ном

1. Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн 2022 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн хурлын тэмдэглэл
2. Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн 2022 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл
3. Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн 2022 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл
4. Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газар хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд авсан саналын тэмдэглэл.

ГУРАВ. ҮНЭЛЭХ ҮЕ ШАТ

Үнэлэх үе шатанд сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн томъёоллын дагуу СТЗТҮИтХ-аас сонгож авсан зохицуулалтуудад дараах байдлаар үнэлгээ хийлээ.

3.1. “Зорилгод хүрсэн түвшин” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал:

СТЗТҮИтХ-ийн үндсэн зорилтыг “стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн эрх зүйн үндсийг тогтоож, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, менежментийн тогтолцооны чанар, аюулгүй байдлыг хангах, хэрэглэгч, үйлдвэрлэгчийн эрх ашгийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино” хэмээн уг хуулийн 1 дүгээр зүйлд заажээ. Энэхүү зорилтыг хуулийн бүхий л зохицуулалт хангаж байх ёстой гэж үзэж байна. Иймд тус хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг, 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийн зохицуулалт тус бүр үнэлгээ хийхээр сонгож авсан болно.

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 1. СТЗТҮИтХ-ийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх заалт зорилгодоо хүрсэн эсэх?

7 дугаар зүйл.Стандартчиллын зорилго

7.1.Стандартчиллын зорилго нь бүтээгдэхүүний хэрэглээний нийцтэй байдал, харилцан орлуулалт болон сорилт, хэмжилтийн нэгдмэл байдлыг хангах замаар нөөцийг зүй зохистой ашиглах, бүтээгдэхүүний өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, худалдааг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

СТЗТҮИтХ-ийн 7 дугаар зүйлээр Стандартчиллын зорилгыг зохицуулсан бөгөөд тус зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт “Стандартчиллын зорилго нь бүтээгдэхүүний хэрэглээний нийцтэй байдал, харилцан орлуулалт болон сорилт, хэмжилтийн нэгдмэл байдлыг хангах замаар нөөцийг зүй зохистой ашиглах, бүтээгдэхүүний өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, худалдааг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино” гэж заасан. Тухайн хэсгийг тайлбарлавал Стандартчиллын зорилго нь

1. **Бүтээгдэхүүн хэрэглээний нийцтэй байдлыг хангах** гэж аливаа материал, бүрдэл хэсэг, тоног төхөөрөмж, тогтолцоо, тэдгээрийн нийцэл. Жишээ нь: Дэлхийн аль ч оронд үйлдвэрлэсэн сэлбэг, техник хэрэгсэл 1 стандартаар үйлдвэрлэгдсэн хоорондоо таарч тохирох,
2. **Харилцан орлуулалт** гэж салбар чиглэлээсээ хамааран бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээнд харилцан орлуулалт гэдэг үгийг сонгож хэрэглэнэ. Ерөнхийдөө бүтээгдэхүүний нийцтэй байдалтай ижил утгатай,
3. **Сорилт хэмжилтийн нэгдмэл байдлыг хангах замаар нөөцийг зүй зохистой ашиглах** гэж олон Улсын хэмжээнд аль ч лабораторийн сорилтын дүн ижил байна. Мөн хэмжиж буй нэгж нь адил байна. Жишээлбэл: (Сантиметр – Инч биш зөвхөн Сантиметр),
4. **Бүтээгдэхүүний өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх** гэж стандартын шаардлагыг хангаж үйлдвэрлэгдсэн бүтээгдэхүүн нь зах зээлд нийлүүлэгдэхдээ бусад ижил төрлийн бүтээгдэхүүнээс илүү давуу байдалтай борлуулагдах, худалдан авагчийн итгэлийг нэмэгдүүлэх
5. **Худалдааг нэмэгдүүлэх:** стандартын шаардлагыг хангаж үйлдвэрлэгдсэн бүтээгдэхүүн нь зах зээлд нийлүүлэгдэхдээ бусад ижил төрлийн бүтээгдэхүүнээс илүү давуу байдалтай борлуулагдах, худалдан авагчийн итгэлийг нэмэгдүүлэхийг ойлгоно.

Мөн тус хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1 дэх хэсэгт "Стандартчилал" гэж бүтээгдэхүүн, ажил, үйлчилгээний харилцан орлолт, аюулгүй байдал, мэдээлэл, техник, хэмжилт, сорилтын нийцтэй, нэгдмэл байдлыг хангах зорилгоор нийтлэг бөгөөд дахин давтан хэрэглэх журам тогтоох үйл ажиллагааг хэлнэ" гэж тодорхойлсон. Тайлбарлавал стандартчилал нь стандарт тогтоох үйл ажиллагаа буюу тухайн баримт бичгийг үйлдэх, боловсруулах үйл явцыг хэлж байна.

Дээрх стандартчиллын тодорхойлолтын дагуу стандартын баримт бичиг нь тогтмол боловсруулагдан, батлагдаж байна. Гэвч тэдгээрийн хэрэгжилт, стандартчиллын зорилгын биелэлт төдийлөн хангалттай бус байна. Тодруулбал:

1. Стандартын талаарх иргэдийн мэдлэг, мэдээлэл дутмаг учир олон нийт, хэрэглэгчдийн зүгээс хэрэгжүүлэх хяналт, гомдол хангалтгүй байна.

Шигтгээ 1.

Иргэд, байгууллагууд стандартын талаар анхан шатны ойлголт, мэдлэгтэй байх нь стандартын хөгжлийг хурдасгах гол түлхэц болно. Меңежментийн тогтолцооны аудиторудыг мэргэшүүлэх сургалт зохион байгуулдаг сургалтын байгууллагуудыг гэрчилгээжүүлэх, өндөр шалгуураар албан ёсны зөвшөөрөл олгодог байх шаардлагатай байна¹

"Олон улсын стандартын академи" ХХК-ийн мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 2.

¹ 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газрын хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд санал авсан байдаг. Тухайн саналын хүрээнд "Олон улсын стандартын академи" ХХК-с ирсэн санал.

Стандартыг мөрдөх талаар иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллын ойлголт маш хомс бөгөөд нөгөө талаас стандартыг мөрдсөнөөр зардал нэмэгддэг тул аль болох их ашиг олж стандартгүй бүтээгдэхүүн үйлчилгээ үзүүлэхийг аж ахуйн нэгжүүд эрмэлзэж байна. Сургалт, мэдээлэл арга зүйгээр хэн, хэзээ, хэрхэн хангах нь тодорхойгүй байна²

“Хотын Стандарт хяналтын газар”-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 3.

Стандартын мэдлэг, ойлголтыг түгээн дэлгэрүүлэх, Стандарт, тохирлын үнэлгээ, итгэмжлэл, хэмжил зүйн талаар олон нийтэд мэдлэг, мэдээлэл түгээх хэрэгтэй³

“Уес аймаг дахь стандарт, хэмжил зүйн хэлтэс”-ийн мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 4.

Түүнчлэн www.estandart.gov.mn цахим хуудаснаас зарим төрлийн стандартыг харахад дэлгэрэнгүй харах боломжгүй байдаг учир бүх стандартыг интернэтээс дэлгэрэнгүй харахаар ил тод байлгах зохицуулалт хийх, бүх төрлийн стандартыг үнэгүй болгох талаар тодорхой заалт тусгах шаардлагатай байна.

Өндөр хөгжилтэй улс орнууд тэр дундаа Европын холбооны гишүүн улс орнуудын стандартчиллыг хэрэгжүүлэх, чанарын хяналтын тогтолцоон дахь зах зээлийн хяналтын нэг бүрдэл нь иргэд, хэрэглэгчдийн гомдолд суурилдаг.⁴ Улмаар иргэд, хэрэглэгчдэд бий болсон хохирлыг барагдуулах, зөрчлийг арилгах, зах зээлээс бараа, үйлчилгээг татах талаар арга хэмжээг авч хэрэгжүүлдэг.

Гэвч манай улсад иргэд, олон нийтээс тавих хяналт, гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хөгжөөгүй, шүүхээс энэ чиглэлээр хэрэг, маргаан шийдвэрлэсэн туршлага төдийлөн хангалтгүй байна.

2. Стандартыг нэвтрүүлэх, мөрдүүлэх талаар.

Шигтгээ 5.

Сүүлийн жилүүдэд зарим хууль, дүрэм, журмуудад Олон Улсын стандартыг мөрдөх, хэрэгжүүлэх талаар зааж байгаа нь сайшаалтай байна. Жишээ нь: ISO 50001:2018 Эрчим хүчний менежментийн тогтолцоо, ISO27001:2021 Мэдээллийн аюулгүй байдлын менежментийн тогтолцооны стандартуудыг хэрэгжүүлэх талаар холбогдох хууль журмуудад тусгагдаад байна. Гэвч энэ тоог нэмэгдүүлэх шаардлагатай. Тухайлбал: Хүнсний салбарт хүнсний аюулгүй байдлын менежментийн тогтолцооны ISO22000:2018 Стандарт, барилга, уул уурхайн салбарт хөдөлмөрийн эрүүл мэнд аюулгүй байдлын ISO45001:2018 стандарт, төрийн бүх шатны байгууллагуудад авлигын эсрэг менежментийн тогтолцооны ISO37001:2016 стандартыг заавал хэрэгжүүлэх талаар холбогдох хууль, дүрэм журмуудад тусгах шаардлагатай.

² 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газрын хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд санал авсан байдаг. Тухайн саналын хүрээнд “Хотын Стандарт хяналтын газар”-с ирсэн санал.

⁴ Ensuring Quality to Gain Access to Global Markets A Reform Toolkit Martin, Kellermann, 2019

Монгол Улсын хувьд 1990 оноос өмнө аливаа стандартыг заавал дагаж мөрдүүлэх, түүнийг хянах тогтолцоог хэрэгжүүлдэг зах зээлийн орчин, соёлтой байсан. Тус тогтолцоог одоо ч зарим нэг мэргэжилтнүүд буцаан сэргээх нь зүйтэй гэсэн байр суурьтай байгаа нь ажиглагдсан.

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний тухай хуулийн 2017 оны шинэчилсэн найруулгаар стандартыг “4.1.2. “стандарт” гэж ... сонгон хэрэглэх баримт бичиг” гэж, “12.1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага стандартчиллын баримт бичгийг сонгон хэрэглэнэ.” гэж, “13.2. Тохирлын үнэлгээнд хүн, малын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, улс орны аюулгүй байдал, нийтийн ашиг сонирхолд хохирол учруулж болзошгүй бүтээгдэхүүнийг заавал хамруулна.” гэж тус тус заасан.

Дээрх өөрчлөлтийн дагуу олон улсын жишгийн дагуу стандарт нь сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэх агуулгатай болсон. Тухайн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нарийвчилсан ангиллын дагуу батлагдсан стандартуудаас сонгон хэрэглэх боломжийг нээлттэй байлгах нь зүйтэй бөгөөд хэрэглэгч, худалдан авагч тал өөрсдийн хэрэгцээнд тохирохуйц стандартыг гэрээндээ тусган худалдан авалт хийх зарчмыг олон улсад нийтлэгээр мөрдөж байна.

Харин хуулийн 13.2-д заасны дагуу заавал тохирлын үнэлгээнд хамрагдах эсвэл хэрэглэгч, худалдан авагч өөрөө сонгон ашиглаж буй стандартын шаардлага хангасан эсэхийг тодорхойлох ёстой тохирлын үнэлгээний байгууллагууд зах зээл дээр хангалттай хэмжээнд хөгжөөгүй байна.

3. Тохирлын үнэлгээний байгууллагын хөгжил дутмаг байна.

Шигтгээ 6.

Тохирлын үнэлгээний байгууллагуудыг олшруулах. Мөн сонгохдоо нээлттэй сонгон шалгаруулалт хийдэг, чанартай байх⁵

“Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар”-ийн мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 7.

Стандартын хэрэгжилтийг яаж хангуулах вэ гэдэг дээр л анхаарал хандуулъя. Тэр тохирлын үнэлгээний байгууллагуудыг гаргая гэдэг бол зөв. Гэвч тохирлын үнэлгээний байгууллага яагаад гарч чадахгүй байна гэдэг асуулт гарна. Учир нь өрсөлдөөн буюу төр тэрийгээ хийгээд байгаа юм. Тэгэхлээр төрийг болиулах тогтолцоо руу л оруулах хэрэгтэй юм шиг байгаа юм.⁶

“Үндэсний итгэмжлэлийн төв”-ийн мэргэжилтнүүд

Европын холбооны гишүүн улс орны Засгийн газар нь хууль, тогтоомжоор гуравдагч талын гэрчилгээжүүлэлт шаардлагатай тохиолдолд тохирлын үнэлгээ явуулах байгууллагуудыг нэр зааж тодорхойлох жишиг байдаг боловч сүүлийн жилүүдэд тохирлын

⁵ 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газрын хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд санал авсан байдаг Тухайн саналын хүрээнд “Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар”-с ирсэн санал.

⁶ “Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн “Үндэсний итгэмжлэлийн төв”-ийн төлөөллөөс гаргасан санал 2022 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн хурлын тэмдэглэл 15-р тал

үнэлгээ явуулах байгууллагыг итгэмжлэлд хамруулах замаар чадавхыг нотлох хандлага бий болсон.

Тохирлын үнэлгээг төр дангаараа гүйцэтгэх бус хувийн хэвшилд тулгуурлах, тухайлбал төрийн байгууллагаас хийх тохирлын үнэлгээний үйл ажиллагааны зарим хэсгийг хувийн хэвشلээр гүйцэтгүүлэх зэргээр хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх бодлогыг улс орнууд баримталж байна. Үндэсний итгэмжлэлийн төвийн цахим хуудсанд бүртгэлтэй итгэмжлэгдсэн 159 байгууллагын 97 нь төрийн байгууллага эсвэл төрийн оролцоотой компанийн харьяанд байна.

Хуулийн дагуу хувийн хэвшлийн тохирлын үнэлгээний байгууллагууд үүсэж хөгжих боломжтой боловч дээрх төрийн мэдлийн тохирлын үнэлгээний үйл ажиллагаатай үнэ, зах зээлийн хувьд өрсөлдөх боломж хязгаарлагдмал байна.

Түүнчлэн стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн төрийн хяналтыг хэрэгжүүлэх байгууллага, улсын байцаагчийг тухайлан заасан нь Төрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн агуулгатай давхардсан байхаас гадна хуулийн 29.2.2-д "энэ хуулийн 13.2-т заасан бүтээгдэхүүнийг тохирлын үнэлгээнд хамруулсан эсэхэд хяналт тавих" гэсэн нь тохирлын үнэлгээний үр дүнг бус тохирлын үнэлгээний процессыг зааж өгсөн нь агуулгын хувьд ойлгомжгүй байдлыг үүсгэсэн байх талтай байна. Түүнчлэн хуулийн 13.2-д заасан заавал тохирлын үнэлгээнд хамруулсан байх шаардлагатай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хувьд нийлүүлэгчийн мэдэгдэл гаргасныг тохирлын үнэлгээнд хамруулсанд тооцох эсэх нь тодорхой бус байна.

Дээрхээс дүгнэвэл СТЗТИУтХ-д хуульд тусгагдсан стандартчиллын зорилго нь зорилгодоо хүрэх хэмжээнд хангалттай хэрэгжиж чадахгүй байх тул тухайн зохицуулалтыг эргэн харах зайлшгүй шаардлагатай болсныг илтгэж байна.

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 2. СТЗТИУтХ-ийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх заалт зорилгодоо хүрсэн эсэх?

13 дугаар зүйл. Тохирлын үнэлгээний зорилго, хамрах хүрээ

13.1. Тохирлын үнэлгээний зорилго нь бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, хэрэглэгчийн эрх, ашгийг хамгаалахад оршино.

СТЗТИУтХ 13 дугаар зүйлд Тохирлын үнэлгээний байгууллагын зорилгыг тодорхойлон зохицуулсан бөгөөд тус зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт "Тохирлын үнэлгээний зорилго нь бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, хэрэглэгчийн эрх, ашгийг хамгаалахад оршино" гэж заасан. Мөн хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.7. "тохирлын үнэлгээний байгууллага" гэж энэ хуулийн 4.1.6-д заасан үйл ажиллагааг эрхлэх эрх бүхий байгууллагыг, 4 дүгээр зүйлийн 4.1.6. "тохирлын үнэлгээ" гэж бүтээгдэхүүн, ажилтны ур чадвар, менежментийн тогтолцоо нь стандарт, техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг тогтоох үйл ажиллагааг хэлнэ гэж тодорхойлсон байна.

Практикт тохирлын үнэлгээний байгууллага нь тохирлын үнэлгээ хийлгэхээр хүссэн байгууллагын хүсэлтийн дагуу тухайн бараа, бүтээгдэхүүн, ажилтны ур чадварыг стандарт, техникийн зохицуулалтыг хангасан эсэхийг хянаж, дүгнэлт гаргадаг байгууллага байна. Гэтэл хуульд тохирлын үнэлгээний байгууллага нь тохирлын үнэлгээ хийхээс гадна

нэмэлтээр бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, хэрэглэгчийн эрх, ашгийг хамгаалах ёстой байна.

СТЗТИУТХ нь 2017 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдөр шинэчлэгдэн батлагдаж, 2018 оны 07 дугаар сарын 1-ний өдрөөс дагаж мөрдсөн байдаг. Гэвч тухайн хууль батлагдан хэрэгжиж эхэлснээс хойш өдийг хүртэлх хугацаанд Тохирлын үнэлгээний байгууллага нь дээрх зорилгуудын хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн ажлын үр дүн тодорхой бус байна.

Тодруулбал: Хуульд Тохирлын үнэлгээний байгууллагыг дээрх зорилго тус бүрийг хангах хэмээн тодорхойлсон боловч тухайн зорилгыг хангахын тулд хэрхэн ажиллах талаар холбогдох зохицуулалтыг нарийн тодорхой тусгаагүйгээс үүдэлтэйгээр хэрэгжих механизм нь алдагдсан байна. Тухайлбал:

Шигтгээ 7.

2019 оноос стандартыг хэрэгжүүлэх гээд явж ажиллаж байгаа. Хэрэгжилтийг хангуулах гэдэг дээр хэн хэзээ яаж хангуулах талаар чиг үүргийг тодорхой тусгаж өгөх шаардлагатай гэж бодож байна. Тохирлын үнэлгээний байгууллагаар хийлгэх гэж оролдож байсан. Яаж хийх вэ, хэн бид нарыг үнэлэх эрхзүйн зохицуулалт тодорхойгүй байдаг. Нийтээрээ ямар ч стандарт норм дүрмийг хэрэгжүүлнэ гэдэг үүрэг хариуцлага юм уу ухамсар байдаггүй, ААН зүгээр би нэг ийм ажил хийх гэж байгаа хувь хүнийхээ мэдрэмжээр ч юм уу ямар нэгэн хэм хэмжээ тавьчихсан байдаг шаардлага байдаг гэдгийг мэдэхгүй. Тийм учраас хэм хэмжээний тухай ойлголтыг өгч байх хэрэгтэй юм байна гэж ойлгосон⁷

“Хотын стандартын газар”-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 8.

Стандартыг тохирлын үнэлгээний байгууллагууд, техникийн зохицуулалтыг төрийн хяналтаар хийх нь зүйтэй гэх саналтай нэг байр суурьтай байна. Үүнийг хуулиар нарийвчлан тусгах шаардлагатай⁸

“Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар”-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 9.

Тохирлын үнэлгээний байгууллага зах зээлийг нь гаргаад өгчихвөл борооны дараах мөөг шиг гараад л ирнэ. Тэгэхээр бид нар хууль эрх зүйгээрээ тохирлын үнэлгээний байгууллагуудыг бий болгох, энэ орон зайг нь бэлдэж өгөх нь л энэ хууль тогтоомж болон стандартын хэрэгжилтийн орон зай гэж харж байгаа юм аа⁹

“Ногоон титэм” ТББ-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 10.

Стандартын хэрэгжилтэд хэн хяналт тавих вэ. Гүйцэтгэх засаглалын дотоод хяналтын тухай хуулийн төсөл өргөн баригдсаныг та бүхэн мэдэж байгаа. Үүнд хяналт шалгалт хийх

⁷ “Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн “Хотын стандартын газар”-ын төлөөллөөс гаргасан санал 2022 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл 7-р тал

⁸ “Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн “Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар”-ын төлөөллөөс гаргасан санал 2022 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл 8-р тал

⁹ “Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн “Ногоон титэм” ТҮБ-ын төлөөллөөс гаргасан санал 2022 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл 11-р тал

эрх бүхий байгууллага буюу салбарын яамд буюу холбогдох төрийн захиргааны байгууллагууд, мөн тохирлын үнэлгээний байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор дамжуулан стандартын хэрэгжилтийг хангахаар байгаа. Энэ тогтолцоог бид хууль эрхзүйг боловсронгуй болгох хүрээндээ оруулъя¹⁰

“Стандарт, хэмжил зүйн газар”-ын мэргэжилтнүүд

Олон улсад тохирлын үнэлгээний зорилгыг тодорхойлохдоо зах зээлд нийлүүлэх бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ нь хууль, тогтоомжид заасан шаардлагад нийцсэн эсэхийг тодорхойлох үйл ажиллагаа гэж томъёолсон байдаг. Гэвч СТЗТИҮТХ-д хуулиар зорилгыг олон улсын жишгээс зөрүүтэй томъёолжээ.

Цаашилбал тохирлын үнэлгээний байгууллагыг итгэмжлэлд хамруулах, итгэмлэгдсэн байгууллагаас гаргасан дүгнэлт, гэрчилгээг харилцан хүлээн зөвшөөрч, худалдааг хөнгөвчлөх ерөнхий зарчмыг ДХБ-ын гишүүн орнууд хэрэгжүүлж байна.

Дээрхээс дүгнээд үзвэл СТЗТИҮТХ-д хууль тусгагдсан Тохирлын үнэлгээний зорилго нь зорилгодоо хүрэх хэмжээнд хангалттай хэрэгжих нөхцөл бүрдээгүй, холбогдох зохицуулалтууд тодорхой бус байх тул тухайн зохицуулалтыг эргэн харах зайлшгүй шаардлагатай болсныг илтгэж байна.

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 3. СТЗТИҮТХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг зорилгодоо хүрсэн эсэх?

16 дугаар зүйл. Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн зорилго

16.1. Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн зорилго нь худалдаан дахь техникийн саад тотгорыг арилгах, худалдааг хөнгөвчлөх, бүтээгдэхүүнд хэрэглэгчийн итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, тохирлын үнэлгээний дүнг олон улс, бүс нутаг, гадаад улс болон үндэсний хэмжээнд харилцан хүлээн зөвшөөрөх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино.

СТЗТИҮТХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 16.1-т “Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн зорилго нь худалдаан дахь техникийн саад тотгорыг арилгах, худалдааг хөнгөвчлөх, бүтээгдэхүүнд хэрэглэгчийн итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, тохирлын үнэлгээний дүнг олон улс, бүс нутаг, гадаад улс болон үндэсний хэмжээнд харилцан хүлээн зөвшөөрөх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино” гэж заасан.

Мөн хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.5 дахь хэсэгт “тохирлын үнэлгээний итгэмжлэл” гэж эрх бүхий байгууллагаас тохирлын үнэлгээний байгууллага нь тодорхой үйл ажиллагааг гүйцэтгэх мэргэжлийн чадвартайг тогтоож, хүлээн зөвшөөрөх ажиллагааг хэлнэ гэж тодорхойлсон байна.

Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэл нь хуулийн тодорхойлолтод тусгагдсан үндсэн чиг үүргээс гадна зорилгод тусгагдсан чиг үүргийг давхар гүйцэтгэх ёстой байна. Гэвч тухайн тохирлын үнэлгээний итгэмжлэл нь тодорхойлолтын хүрээнд тусгагдсан чиг үүргээ гүйцэтгэх боловч зорилгын хүрээнд тодорхой хийж гүйцэтгэсэн ажил тодорхой бус байна.

Тодруулбал: СТЗТИҮтХ хэрэгжиж эхэлснээс хойш Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэл нь Худалдаан дахь саад тотгорыг арилгах, худалдааг хөнгөвчлөх, Бүтээгдэхүүнд хэрэглэгчийн итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх гэх зорилтуудын хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн ажил тодорхой бус, үр дүнд хүрсэн нийтэд нээлттэй ажил хийгдээгүй байна. Мөн хуульд тухайн зорилгын хүрээнд олгосон эрх хэмжээг хэрхэн хэрэгжүүлж, гүйцэтгэх тухай тодорхой холбогдох нарийвчилсан зохицуулалт тусгагдаагүй байгаа хэрэгжих нөхцөлийг үгүйсгэж байна.

Түүнчлэн тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа Үндэсний итгэмжлэлийн төв нь төрийн албан байгууллагын статустайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа нь нэг талаар хүний нөөцийн боломж чадавхын хувьд хангалттай хэмжээнд хүрч хөгжөөгүй, нөгөөтээгүүр зорилгод тусгагдсан гадаад харилцааг хөгжүүлэх, худалдааг хөнгөвчлөх чиглэлд статусын хувьд хангалтгүй байна.

Иймд СТЗТИҮтХ-д хууль тусгагдсан Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн зорилго нь зорилгодоо хүрэх хэмжээнд хангалттай хэрэгжих нөхцөл холбогдох зохицуулалтууд тодорхой бус байх тул тухайн зохицуулалтыг эргэн харах зайлшгүй шаардлагатай байна.

Европын холбоо, Япон, Герман улсуудын хувьд тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн байгууллагыг нэгтгэх, чадавхыг нэмэгдүүлэх бодлогыг баримталж байна. Европын парламентын 2008 оны 765 дугаар чиглэлээр гишүүн улс орнууд нэг итгэмжлэлийн байгууллагатай байх, ашгийн төлөө бус зорилгоор үйл ажиллагаа явуулах, мөн тус байгууллага нь тохирлын үнэлгээ хийхгүй байх эсвэл тохирлын үнэлгээний байгууллагад зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэхгүй байх үндсэн зарчмуудыг тогтоосон байдаг.

3.2. Хүлээн зөвшөөрөгдсөн байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал:

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 1. СТЗТИҮтХ-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2 дах хэсэг хүлээн зөвшөөрөгдсөн эсэх? Өөрөөр хэлбэл хууль тогтоомжийн холбогдох зохицуулалтыг нийгэм хүлээн зөвшөөрч, сайн дураар сахин биелүүлж байгаа эсэхийг энэ шалгуур үзүүлэлтээр шалгана.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.1."стандартчилал" гэж бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний харилцан орлуулалт, мэдээлэл, техник, хэмжилт, сорилтын нэгдмэл, нийцтэй, аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор нийтээр, дахин давтан хэрэглэх журам тогтоох үйл ажиллагааг;

СТЗТИҮтХ 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-т "стандарт" гэж тодорхой хүрээнд хэм хэмжээ бий болгоход чиглэсэн ерөнхий зарчим, үзүүлэлтийг сонирхогч талууд зөвшилцөн боловсруулж баталсан, сонгон хэрэглэх баримт бичгийг гэж заасан бөгөөд тус хуулийн 12 дугаар зүйлийн 1-т "Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага стандартчиллын баримт бичгийг сонгон хэрэглэнэ" гэж тусгагдсаны дагуу стандартыг сонгон хэрэглэхээр тусгасан байна.

Гэвч нийгэмд стандартыг сонгон хэрэглэх тухай ойлголт харилцан адилгүй байна. Тухайлбал:

Хуулийн заалтын дагуу сонгон хэрэглэх гэдэг нь тухайн стандартыг хэрэглэх эсэхийг сонгоно гэж заасан байхад стандартын хэрэгжилтийг үнэлдэг байгууллагууд заавал хэрэглэх эрхзүйн баримт бичиг гэсэн ойлголттой байдаг¹¹

“Эрүүл мэндийн яам”-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 12.

СТЗТҮИТ хуулийн 12.1-д “Иргэн аж ахуй нэгж, байгууллага стандартчиллын баримт бичгийг сонгон хэрэглэнэ” заасныг дараах байдлаар тайлбарлаж байна.

1. Стандарт нь зөвлөмжийн баримт бичиг, иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллага хэрэглэх эсэхээ сонгох тухай ойлголт /СХЗГ-ын мэргэжилтний тайлбар/

“Боловсрол, шинжлэх ухааны яам”-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 13.

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд техникийн зохицуулалтыг заавал, стандартыг сонгон хэрэглэхээр заасан ч заавал хэрэгжүүлэх техникийн зохицуулалтыг батлан гаргах эрх бүхий байгууллагаас батлаагүй байгаа нь хууль батлагдан гарсан цагаасаа хэрэгжих боломжгүй нөхцөлийг үүсгэж байна. Стандартыг хууль тогтоомж, гэрээнд тусгаснаар хэрэгжинэ гэж байгаа боловч тусгаагүй тохиолдолд хэрэгжихгүй эсвэл сонгон хэрэглэх гэсэн учир хэрэглэх албагүй гэсэн хандлагыг бий болгосон. Энэ нь Монгол Улсын иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал хангагдахгүй байх үндэс болж байна¹².

“Хотын стандарт, хөгжлийн газар”-ын мэргэжилтнүүд

Шигтгээ 14.

Аж ахуй нэгж, иргэн нь стандартыг сонгон хэрэглэх гэсэн заалтыг тодорхой болгох¹³ “Сүхбаатар аймаг дахь стандарт, хэмжил зүйн хэлтэс”-ийн мэргэжилтнүүд

Дээрхээс дүгнээд үзвэл СТЗТИҮТХ-д хууль тусгагдсан стандартын тодорхойлолтын сонгон хэрэглэх гэх ойлголт нь хоёр өөр ойлголтыг бий болгохуйц тодорхойлогдсон байх тул хангалттай хэрэгжих нөхцөл болон тус зохицуулалтын нийгэмд хүлээн зөвшөөрөгдөн хэрэгжих боломжийг алдагдуулж байна. Иймд тухайн зохицуулалтыг эргэн харах зайлшгүй шаардлагатай болсныг илтгэж байна.

¹¹ 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газраас хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд бичгээр санал авсан байдаг. Тухайн саналын хүрээнд “Эрүүл мэндийн яам”-с ирсэн санал.

¹² 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газраас хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд бичгээр санал авсан байдаг. Тухайн саналын хүрээнд “Хотын стандарт, хөгжлийн газар”-с ирсэн санал.

¹³ 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газраас 21 аймгийн стандарт хэмжил зүйн хэлтэс тус бүрээс хуулийн хэрэгжилтэд бичгээр санал авсан байдаг. Тухайн саналын хүрээнд “Сүхбаатар аймаг дахь стандарт, хэмжил зүйн хэлтэс”-с ирсэн санал.

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 2. СТЗТҮИтХ-ийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэг хүлээн зөвшөөрөгдсөн эсэх? Өөрөөр хэлбэл хууль тогтоомжийн холбогдох зохицуулалтыг нийгэм хүлээн зөвшөөрч, сайн дураар сахин биелүүлж байгаа эсэхийг энэ шалгуур үзүүлэлтээр шалгана.

СТЗТҮИтХ-н 14 дүгээр зүйлийн 14.1-т “Тохирлын баталгаа нь тохирлын гэрчилгээ болон нийлүүлэгчийн мэдэгдэл хэлбэртэй байна” гэж заасан бөгөөд тус хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3 дахь хэсэгт “Тохирлын гэрчилгээг итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллага олгоно” гэж тусгагдсан байна.

Хуульд тусгагдсан чиг үүргийн хүрээнд итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллага сүүлийн 4-7 жилийн хугацаанд дор тусгагдсаны дагуу тохирлын гэрчилгээг олгосон байна.

1.Тогтолцооны баталгаажуулалтын баталгаажуулалт:

Хүснэгт 1.

Он	Гэрчилгээжсэн аж ахуйн нэгжийн тоо /өссөн дүнгээр/	Менеджментийн тогтолцооны төрлөөр ангилбал					
		ISO 9001	ISO 22000	ISO 45001	ISO 14001	ISO 50001	HACCP
2016	101	98	2	-	1		0
2017	125	117	2		3		3
2018	164	147	7	-	4		6
2019	181	161	10	1			9
2020	209	177	12	4	6		10
2021	240	200	15	7	7		11
2022.10	258	210	15	13	8	1	11

2. Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулалт:

Дотоодын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд тохирлын гэрчилгээ олгосон байдал (Төв болон орон нутгийн салбарын хэмжээнд)

Хүснэгт 2.

Он	Нийт Аж ахуйн нэгж /давхардсан тоогоор/	Нийт олгосон гэрчилгээ	Бүтээгдэхүүнд олгосон гэрчилгээ	Үйлчилгээнд олгосон гэрчилгээ
2016	3685	3738	300	3438
2017	4209	4260	308	3952
2018	4450	4541	355	4186
2019	3874	3932	322	3610
2020	2798	2812	226	2586
2021	3215	3322	355	3357

2022	6	6	114 нэр төрөл
------	---	---	---------------

Судалгаанаас үзэхэд 2016-2022 онд жилд дунджаар 20-30 ААН, байгууллагад менежментийн тогтолцооны стандартаар аудит хийж гэрчилгээжүүлсэн байна. 2022 онд 1 аж ахуйн нэгжид Эрчим хүчний менежментийн тогтолцоо. ISO 50001 стандартыг хэрэгжүүлснийг баталгаажуулж гэрчилгээжүүлсэн байна.

Стандарт, хэмжил зүйн салбарын хэмжээнд дотоодын бүтээгдэхүүн үйлчилгээний баталгаажуулалтыг жилд дунджаар 3500 үйлчилгээ, 311 бүтээгдэхүүнд Тохирлын гэрчилгээ олгосон байна.

Өөрөөр хэлбэл тохирлын гэрчилгээг итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллага олгох чиг үүргийнхээ хүрээнд тогтмол олгон, практикт тодорхой чиг үүргийг хэрэгжүүлж тогтвортой ажиллаж буй нь дээрх статистик мэдээллээр харагдаж байна.

Гэвч СТЗТҮИтХ-д итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллагад холбогдох 2 зохицуулалт тусгагдсан байна. Тухайн тусгагдсан зохицуулалтын хүрээнд итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллага гэж хэнийг, юуг хэлж буй нь тодорхой бус, тохирлын гэрчилгээг ямар шалгуурыг үндэслэж, хэрхэн, хэн баталгаажуулж гэрчилгээг олгох гэх мэт бүхий л холбогдох нарийн асуудлуудыг хөндөөгүй байна. Үүнээс үүдэлтэйгээр нийгэмд хүлээн зөвшөөрөгдөх үндэслэл нь үгүйсгэгдэж байна.

Иймд СТЗТИҮтХ-д хууль тусгагдсан Тохирлын гэрчилгээг олгох итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллагын ойлголт тодорхой бус байх тул тухайн зохицуулалтыг эргэн харах зайлшгүй шаардлагатай байна.

3.3. Практикт нийцэж буй байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал:

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 1. СТЗТҮИтХ-ийн 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсгийн зохицуулалт практикт хэр нийцсэн бэ?

25 дугаар зүйл.Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага

25.1.Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага төрөөс стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний талаар баримтлах бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, эрхэлсэн асуудлын хүрээнд мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

Засгийн Газрын тохируулагч агентлаг Стандарт, хэмжил зүйн газар нь анх 1923 онд Жин хэмжүүрийн товчоо нэртэйгээр байгуулагдсанаас хойш өдгөө үндсэн 8 нэгж, 1 алба мөн орон нутгийн 20 аймагт салбар хэлтэстэй, салбарын хэмжээнд 420 гаруй ажилтан, албан хаагчид бүхий Засгийн Газрын тохируулагч агентлаг болтлоо хөгжлийн олон үеийг туулж ирсэн 100 жилийн түүхтэй байгууллага юм.

Үйл ажиллагааны үндсэн чиг үүрэг:

- Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийг боловсронгуй болгох талаар санал боловсруулах, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний баримт бичгүүдийг олон улсын жишигт нийцүүлэн боловсронгуй болгох,

- үндэсний стандартыг олон улсын стандартын түвшинд хүргэж нэмэгдүүлэх, шинэ үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхэд стандартчиллын бодлогоор дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх, олон улс, бүс нутаг, 2 талын стандартчиллын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, стандартчиллын техникийн хороод болон дэд хороодын үйл ажиллагааг зохион байгуулах, зохицуулах, үйл ажиллагаанд мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, тохирлын үнэлгээний бодлогыг тодорхойлох;
- Хэмжил зүйн тухай хууль, эрх зүйн орчинг олон улсын жишиг, улс орны нийгэм эдийн засгийн шаардлагад нийцүүлэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх, хэмжлийн эталоныг хөгжүүлэх төсөл, хөтөлбөр боловсруулах, шийдвэрлүүлэх, хэрэгжүүлэх, хэмжил зүйн мэргэжлийн байгууллагын болон хэмжих хэрэгслийн шалгалт тохируулга хийх ажилтны чадавхыг үнэлэх, хэмжил зүйн мэргэжлийн байгууллагын эрх олгох, хэмжил зүйн мэдээллийн улсын нэгдсэн санг хөтлөх, улсын эталон, стандартчилсан загварыг бий болгох, зохион бүтээх, хадгалах, харьцуулан дүйлгэж баталгаажуулах, хэмжил зүйн асуудлаар эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил, туршилт хийх, улсын эталоны нэгж дамжуулалтыг олон улсад болон үндэсний хэмжээнд хангах, өндөр нарийвчлалтай хэмжих хэрэгсэлд шалгалт тохируулга хийх, хэмжил, шалгалт тохируулгын чадавхыг Жин, хэмжүүрийн олон улсын байгууллагын мэдээллийн санд бүртгүүлэх, хүлээн зөвшөөрүүлэх, хэмжих хэрэгслийн загварын туршилт хийх тогтолцоог олон улсын жишигт нийцүүлэн хялбаршуулах, боловсронгуй болгох, хэмжлийн нэгжийн эталоны ашиглалт, хөтлөлтийн чиглэлээр судалгаа шинжилгээний ажлыг эталоны нэгдсэн лаборатори, секторын тогтолцоонд үндэслэн хийх, хэмжил зүйн олон улсын байгууллага, хэлэлцээрт нэгдэн орох, тэдгээртэй хамтран ажиллах чиг үүрэг хэрэгжүүлэх;
 - Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалтыг үндэсний болон олон улсын хууль, тогтоомж, стандартын шаардлагад нийцүүлэн хөгжүүлэх, аюулгүйн тэмдэг хэрэглэх бүтээгдэхүүнд тохирлын үнэлгээ явуулж, гэрчилгээжүүлэх, Олон Улсын менежментийн тогтолцооны стандартыг нэвтрүүлсэн байгууллагад тохирлын үнэлгээ явуулах, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалтын талаар мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, хамрах хүрээг өргөжүүлэх, Баталгаажуулалтын үйл ажиллагааны талаарх хэрэглэгчдийн мэдлэгийг дээшлүүлэх улмаар тэдэнд зөв сонголт хийх, өөрийн үйл ажиллагаанд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх;
 - Үнэт металл, эрдэнийн чулууны үйлдвэрлэл, үйлчилгээг зохицуулсан эрх зүйн акт, сорьцын хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгох ажлыг зохион байгуулах, хэрэгжүүлэх, үнэт металл, тэдгээрээр хийсэн эдлэлд химийн шинжилгээ хийж үнэт металлын сорьцыг тогтоон улсын сорьцын баталгааны тэмдэг дарах, эрдэнийн чулууг таньж гэрчилгээ олгох, сорьцын баталгааны тэмдгийн хяналт шалгалтыг хийж сорьцтой холбоотой маргааныг таслан шийдвэрлэх, шинжилгээ хийж хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах, үнэт металлыг хайлж гулдмайлах, сорьцын лабораторийн чадавхыг дээшлүүлэх;
 - Худалдаа үйлчилгээний тооцоо, эрүүл мэнд, байгаль орчин, улс орны аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаанд ашиглаж байгаа хэмжих хэрэгслийг шалгаж, баталгаажуулах ажлыг зохион байгуулах, Хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах чиглэлээр төсөл, хөтөлбөр боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хэмжих хэрэгслийн баталгаажуулалтын үйл ажиллагааны талаарх хэрэглэгчдийн мэдлэгийг дээшлүүлэх улмаар тэдэнд зөв сонголт хийх, өөрийн үйл ажиллагаанд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зэрэг үйл ажиллагааг явуулахын зэрэгцээ хуульд

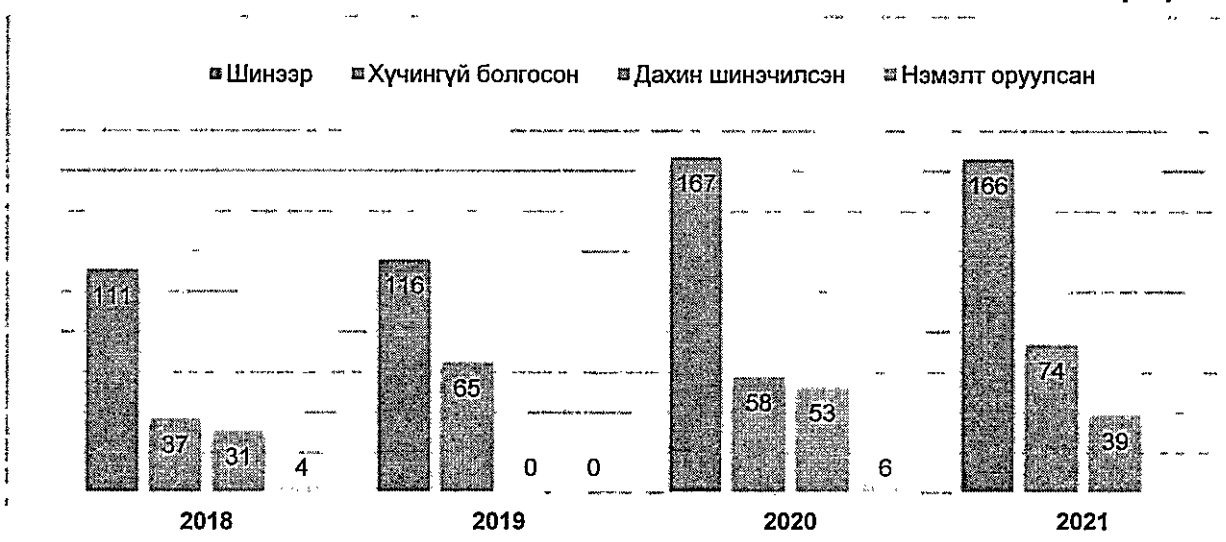
заасны дагуу стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний талаар баримтлах бодлогыг боловсруулан ажиллаж байна.

Хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш “Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага” 2018, 2019, 2020, 2021 онуудад дараах байдлаар стандартыг шинээр баталж, хүчингүй болгож, дахин шинэчилсэн байна.

Хүснэгт 7.

№	Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага	2018	2019	2020	2021
1	Шинээр баталсан стандарт	111	116	167	166
2	Хүчингүй болгосон стандарт	37	65	58	74
3	Дахин шинэчилсэн стандарт	41	0	53	39
4	Нэмэлт оруулсан стандарт	4	0	6	5

График 1.

Шалгуур үзүүлэлтийн томьёолол 2. СТЗТҮИтХ-ийн 25 дугаар зүйлийн 25.3.4 дэх хэсгийн зохицуулалт практикт хэр нийцсэн бэ?

25 дугаар зүйл. Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага

25.3.4. хариуцсан асуудлаар олон улсын байгууллагад гишүүнээр элсэх санал гаргах, олон улс, бүс нутаг, гадаад улсын холбогдох байгууллагатай хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, тохирлын үнэлгээний үр дүнг харилцан хүлээн зөвшөөрөх;

Олон улс, бүс нутаг, гадаад улсын холбогдох байгууллагатай хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, тохирлын үнэлгээний үр дүнг харилцан хүлээн зөвшөөрөх зэрэг асуудлаар өнөөдрийн байдлаар дараах үйл ажиллагааг “Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага” явуулаад байна.

1. ISO /International Organization for Standardization, full member, 1979/ (Олон Улсын Стандартчиллын байгууллага)
2. IRSA /Inter-Regional Standardization Association, 1997/ (Бүс нутаг хоорондын Стандартчиллын холбоо)
3. EAFTerm /East Asian Forum on Terminology, 1998/ (Евроазийн нэр, томъёоны хурал)
4. IEC /International Electrotechnical Commission, 2000/ (Олон Улсын Цахилгаан техникийн хороо)
5. OIML /International Organization for Legal Metrology, 1998/ (Олон Улсын хууль, эрх зүйн хэмжил зүйн байгууллага)
6. APLMF /Asia Pacific Legal Metrology Forum, 1997/ (Ази, номхон далайн хууль, эрх зүйн хэмжил зүйн хурал)
7. APMP /Asia Pacific Metrology Forum, 2002/ (Ази, номхон далайн хэмжил зүйн хурал)
8. PASC /Pacific Area Standards Congress, 2002/ (Номхон далайн Стандартын конгресс)
9. CEN /European Committee for Standardization, 2011/ (Европын Стандартчиллын хороо)
10. IAQO /International Association of Assessing Officer/ (Олон Улсын Сорьцын мэргэжилтнүүдийн холбоо)
11. BIPM /International Conference of Weights and Measures, 2013/ (Олон Улсын жин хэмжүүрийн товчоо)
12. CIPM MRA /Mutual Recognition Arrangement of International Bureau of Weights and Measures, 2013/ (Олон Улсын жин хэмжүүрийн товчооны хамтарсан зохицуулалт)
13. EEC (Euroasian Economic Commission, 2017) Евроазийн Эдийн засгийн хороо

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 3. СТЗТҮИтХ-ийн 25 дугаар зүйлийн 25.3.6 дахь хэсгийн зохицуулалт практикт хэр нийцсэн бэ?

25 дугаар зүйл.Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага

25.3.6.хариуцсан асуудлаар төлбөртэй ажил, үйлчилгээ эрхлэх, сургалт явуулах;

- Олон улсын гэрээ хэлэлцээр, олон улс, бүс нутаг, гадаад орны болон үндэсний стандарт, техникийн зохицуулалт, удирдамж, зөвлөмж, аргачлал, заавар, тохирлын үнэлгээний журам болон холбогдох норматив-техникийн бусад баримт бичгийг хүлээн авах, бүртгэх, хадгалах, хамгаалах, олон нийтэд хүргэх, мэдээлэх, хэвлэх, борлуулах үйлчилгээ үзүүлэх, төрөлжсөн сургалт зохион байгуулах замаар салбарын боловсон хүчнийг бэлтгэх, давтан сургах, мэргэшлийг нь дээшлүүлэх нь Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл мөн.

Энэ хүрээнд Стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь 2020 онд 39 төлбөртэй сургалтыг, 2021 онд 36 төлбөртэй сургалтыг тус тус явуулсан байна. Гэвч холбогдох салбарын байгууллагуудаас сургалт хангалтгүй байгаа талаарх саналыг илэрхийлсээр байна.

Хүснэгт81.

№

Төлбөртэй сургалтын тоо

1	2020	2021
2	39	36

Стандартын мэдлэг, ойлголтыг түгээн дэлгэрүүлэх шаардлагатай байна гэсэн санааг холбогдох харъяа байгууллагын мэргэжилтнүүд хэлсэн байна.

Шигтгээ 15.

Иргэд, байгууллагууд стандартын талаар анхан шатны ойлголт, мэдлэгтэй байх нь стандартын хөгжлийг хурдасгах гол түлхэц болно. Менежментийн тогтолцооны аудитуудыг мэргэшүүлэх сургалт зохион байгуулдаг сургалтын байгууллагуудыг гэрчилгээжүүлэх, өндөр шалгуураар албан ёсны зөвшөөрөл олгодог байх

Архангай аймаг дахь Стандарт, хэмжил зүйн хэлтэс

Шигтгээ 16.

Төлбөртэй ажил үйлчилгээ болон сургалт зохион явуулахад төсөвт тодорхой тусгах шаардлагатай:

Өмнөговь аймаг дахь Стандарт, хэмжил зүйн хэлтэс

Шалгуур үзүүлэлтийн томъёолол 4. СТЗТҮИтХ-ийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх хэсгийн зохицуулалт практикт хэр нийцсэн бэ?

29 дүгээр зүйл. Төрийн хяналт

29.1. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн төрийн хяналтыг Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасан байгууллага, гаалийн байгууллага хэрэгжүүлнэ.

Стандартчиллын өнөөгийн байдлыг авч үзвэл Монгол улсад өнөөдөр хүчин төгөлдөр нийт 6525 стандарт хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна. Үүнээс 43 хувь нь олон улсын түвшинд хүрсэн. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээ, итгэмжлэлийн тухай хуульд яагаад өөрчлөлт оруулах болсон хэрэгцээ шаардлага бий болсон бэ гэхээр батлагдсан стандарт бүх түвшинд хэрэгждэг байх шаардлагатай бөгөөд Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасан байгууллага болох гаалийн байгууллага хэрэгжүүлнэ гэж заасан байдаг.

Төрийн хяналт шалгалтын хуулийн 9-р зүйлийн 3.1 хэсэгт хууль тогтоомж болон нийтээр дагаж мөрдөх хэм хэмжээний актад хяналт тавина гэсэн байдаг. Ингээд хяналт тавих үүргийг эрх зүйн актаар зааж өгсөн боловч зарим хяналт тавих шаардлагууд орхигдсон байна. Тухайлбал техникийн зохицуулалт. Ийм эрхзүйн хийдэл байгаа учраас стандартын хэрэгжилт төдийлөн хангалттай биш байна гэсэн дүгнэлтэд хүрсэн байна. Олон улсын жишгээр стандарт, техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангах үүднээс ямар зохицуулалт хийх ёстой талаар цаашид нарийвчлан судлах шаардлагатай байна.

Эрхзүйн орчныг боловсронгуй болгоход, стандарт хэмжил зүйн газрыг шинэ түвшинд гаргахад дараах гурван үйл ажиллагаа хийх шаардлагатай хэмээн салбарын мэргэжилтнүүд санал бодлоо хэлж байна. Үүнд:

1. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах
2. Стандарт хэмжил зүйн талаар төрөөс баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх
3. “Стандарт ба хөгжил” үндэсний хөтөлбөр боловсруулах

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

5. 1 Дүгнэлт

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн үр дагаврын үнэлгээгээр хэд хэдэн дүгнэлтийг гаргаж болохоор байна.

Нэгдүгээрт. Стандартыг боловсруулах, батлах процессын хувьд хуулийн холбогдох, зүйл заалтуудын хэрэгжилт харьцангуй өндөр байна. Харин хэрэглэх, мөрдөх, хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагааг зайлшгүй шаардлагатай байна.

Хоёрдугаарт. Стандартын талаарх олон нийтийн ойлголт, мэдээлэл хангалтгүй байгаа нь иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс шаардлага тавих, гомдол гаргах үйл ажиллагаа харьцангуй сул байна.

Гуравдугаарт. Стандартын талаарх ойлголт, түүнийг хэрэглэх асуудалд оролцогч талууд харьцангуй өөр өөр ойлголттой байгаа нь тогтоогдсон болно. Тухайлбал Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 2017 оны шинэчилсэн найруулгаар стандартыг сонгон хэрэглэх баримт буюу үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч нь хууль, тогтоомж, эрх зүйн актаар заавал мөрдөхөөр заагаагүй бол сайн дураар хэрэглэхээр тодорхойлсон. Энэ нь олон улсын нийтлэг практикт нийцэж байгаагийн хувьд өөр өөр ойлгоход хүргэсэн ойлгомжгүй зохицуулалтыг залруулах, тодорхой болгох нь зүйтэй байна.

Дөрөвдүгээрт. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2017 онд батлагдсанаас хойш зах зээл дээр тохирлын үнэлгээний байгууллагууд хангалттай хэмжээнд хүрч хөгжөөгүй байгаа ба тохирлын үнэлгээний салбарт төр, төрийн оролцоотой байгууллага давамгайлсан хэвээр байна.

Тав. Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн төрийн байгууллаг бий болсон боловч үйл ажиллагааны цар хүрээ, мэргэжлийн чадавх, хүний нөөц бүрдээгүй байна. Үүнд тус байгууллагын статус голчлон нөлөөлсөн байх талтай байна.

Зургаа. Тохирлын үнэлгээний байгууллагуудын талаарх тодорхойлолт, зохицуулалт хэт ерөнхий байгаа нь нарийвчилсан журам, зохицуулалтуудыг боловсруулах, батлан мөрдүүлэхэд ойлгожмгүй байдлыг бий болгосон байна.

Долоо. Төрийн хяналт, шалгалт болон тохирлын үнэлгээний хяналт, олголтын процессыг зааглах, оролцогч талуудын ойлголтыг залруулах шаардлагатай байна. Иймд тохирлын баталгаа олгох үйл ажиллагааг зөвхөн тохирлын үнэлгээний байгууллага олгох талаар илүү тодорхой болгох нь зүйтэй байна.

Найм. Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлд хамрагдах ач холбогдлыг сулруулсан, эрх мэдлийн тэнцвэрийг алдагдуулж, тохирлын үнэлгээний үйл ажиллагаанд салбарын сайд оролцохоор зохицуулсан нь хуулийн хэрэгжилтэд сөргөөр нөлөөлсөн байна.

5.2 Зөвлөмж

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийг сайжруулах хүрээнд доорх өөрчлөлтүүдийг хийх нь зүйтэй байна. Үүнд:

- Хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа стандартуудад салбарын сайдын оролцоотойгоор тогтмол хугацаанд шинжилгээ хийх;
- Стандартын тухай тодорхойлолтыг сайжруулж, хууль тогтоомж, Засгийн газрын тогтоолоор эш татсан стандартыг улсын хэмжээнд заавал дагаж мөрдөх, түүнээс бусад стандартыг иргэн, аж ахуйн нэгж сонгон хэрэглэх;
- Тохирлын үнэлгээний үйл ажиллагаанд оролцогч талуудад тавигдах шаардлагыг тодорхой болгох, эрх үүргийг нарийвчлан тусгах;
- Тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн байгууллагын статус, эрх хэмжээг тодорхой болгох;
- Төрийн захиргааны байгууллагаас гүйцэтгэх ажил үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг төр, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоо, иргэний төлөөлөл бүхий зөвлөлөөс тогтоох;
- Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх хүрээнд мэдээллийн санд байршлуулах мэдээллийг тодорхой болгох;
- Төрийн хяналт шалгалтаар заавал дагаж мөрдөх шаардлагатай стандартын тохирлын баталгааг хууль, тогтоомжийн дагуу гаргуулсан эсэхэд хяналт тавих зэрэг өөрчлөлтүүдийг тусгах.

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

Хууль, эрх зүйн акт

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, 1992
2. Монгол Улсын Захиргааны хууль, 2013
3. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль, 2018
4. Улсын их хуралын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан "АЛСЫН ХАРАА-2050
5. Улсын их хуралын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Шинэ сэргэлтийн бодлого
6. Улсын их хуралын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл
7. Засгийн газрын 2022 оны "Хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээний талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" 340 дүгээр тогтоол
8. Засгийн газрын 2019 оны 235 дугаар тогтоол
9. Евро парламентын 2008 оны 765 дугаар чиглэл
10. Япон улсын Аж үйлдвэрийн стандартын тухай хууль
11. Евро парламентын 2012 оны 1025 дугаар чиглэл

Цахим эх сурвалж

1. <http://opendata.burtgel.gov.mn/lesinfo/8172676>
2. <https://forum.parliament.mn/projects/187>
3. <https://www.mnas.gov.mn/Use%20of%20Logos%20and%20Marks>

4. <https://emi.qcc.gov.ae/-/media/Project/QCC/EMI/Documents/TheNationalQualityInfrastructure.pdf>
5. <http://nmi.gov.ph/wp-content/uploads/2013/02/THE-ANSWER-TO-THE-GLOBAL-QUALITY-CHALLENGE- A-NATIONAL-QUALITY-INFRASTRUCTURE.pdf>
6. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tbt3rd_e.pdf
7. https://www.unido.org/sites/default/files/2017-02/GUIDE_FOR_THE_DEVELOPMENT_OF_0.pdf
8. <https://pubdocs.worldbank.org/en/249621553265195570/69dba889394378338787139226.pdf>
9. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2305>

Статистик мэдээ, судалгааны тайлан, ном

1. Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн 2022 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн хурлын тэмдэглэл
2. Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн 2022 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл
3. Стандарт, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Ажлын дэд хэсгийн 2022 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдрийн хурлын тэмдэглэл
4. Стандарт, тохирлын үнэлгээний бодлого хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох үүднээс 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны Засгийн газрын хуралдаанаар Ерөнхий сайдын захирамж гарсан. Тухайн захирамжийн хүрээнд Стандарт, хэмжил зүйн газар хуулийн холбогдох оролцогч нарыг хамруулан хуулийн хэрэгжилтэд авсан саналын тэмдэглэл.

**СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ
ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДАГАВАРТ ХИЙСЭН ҮНЭЛГЭЭ /2022 он/**

АГУУЛГА

Товчилсон үгсийн жагсаалт

Удиртгал

НЭГ.ТӨЛӨВЛӨХ ҮЕ ШАТ

1. 1 Үнэлгээ хийх шалтгаан
1. 2 Үнэлгээ хийх хүрээ
1. 3 Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт
1. 4 Үнэлгээний харьцуулах хэлбэр
1. 5 Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолох
1. 6 Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

ХОЁР. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЕ ШАТ

ГУРАВ. ҮНЭЛЭХ ҮЕ ШАТ

3. 1 “Зорилгод хүрсэн түвшин” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал
- 3.2. “Хүлээн зөвшөөрөгдсөн” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал
- 3.3. “Практикт нийцэж байгаа байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

5. 1 Дүгнэлт
5. 2 Зөвлөмж

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

ХАВСРАЛТ

**СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ
ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨ
ҮНЭЛЭХ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

2024 ОН

СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨ ҮНЭЛЭХ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү үнэлгээг Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн төслийн холбогдох зүйл, заалтад Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн¹ 17 дугаар зүйлд заасны дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцож, давхардал, хийдэл, зөрчлийг илрүүлэн, хуулийн зүйл, заалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулахад зөвлөмж өгөх зорилгоор гүйцэтгэлээ.

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга² хэлбэрээр боловсруулагдсан байна.

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн төслийг /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/ үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал”³-д /цаашид “Аргачлал” гэх/ заасны дагуу дараахь үе шатаар хийлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох;
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан Аргачлалын 2.9-д⁴ заасныг үндэслэн 6 шалгуур үзүүлэлтээс дараахь 3 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал;
2. Ойлгомжтой байдал;
3. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

Шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон үндэслэл:

➤ Зорилгод хүрэх байдал:

Энэхүү үнэлгээний үндсэн зорилго нь тухайн хуулийн төслийн зохицуулалт анх дэвшүүлсэн зорилго буюу тулгамдсан бэрхшээлийг шийдвэрлэж чадах эсэхийг тогтоох билээ. Иймд хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийн үзэл баримтлал буюу

¹ www.legalinfo.mn. Сүүлийн нэвтрэлт 2020 оны 11 дугаар сарын 28-ны өдөр.

² 24.1.Нийгмийн харилцааны тулгамдсан асуудлыг харгалзан тухайн хуульд нэмэлт оруулах, хуулийн зарим зүйл, заалтыг өөрчлөн найруулах, эсхүл тодорхой зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох асуудлаар хуульд өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг.

³ www.legalinfo.mn. Сүүлийн нэвтрэлт 2020 оны 12 дугаар сарын 2-ны өдөр.

⁴ Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалын 2.9 "... хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан нэг, эсхүл хэд хэдэн шалгуур үзүүлэлтийг сонгож болно".

хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэх, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц зохицуулалтын хувилбарыг агуулсан эсэхийг тогтоох зорилгоор тус шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон болно.

➤ **Ойлгомжтой байдал:**

Хуулийн зохицуулалт нь түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх субъектийн хувьд ойлгомжтой байх нь хэрэгжилтийн үр дүнд шууд нөлөөлдөг.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд зааснаар хуулийн төсөл нь бүтэц, хэлбэрийн хувьд логик дараалалтай, хэл зүй, найруулгын хувьд тодорхой, ойлгоход хялбараар томъёологдсон байх шаардлага тавигддаг.

Энэхүү хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд⁵ заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянан тогтоох зорилгоор энэхүү шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон болно.

➤ **Харилцан уялдаа:**

Хуулийн төслийн эх бичвэр нь хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа бусад хууль тогтоомжтой, мөн төсөлд тусгагдсан зохицуулалт нь өөр хоорондоо зөрчилгүй байх, хуулиар үүрэг хүлээсэн субъектүүдийн чиг үүрэг давхардал, зөрчилдөөнгүй байх шаардлагатай. Иймд хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан агуулгын шаардлагыг⁶ хангасан эсэхийг шалгах зорилгоор тус шалгуур үзүүлэлтийг сонгож байна.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

Сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн дагуу үр нөлөөг үнэлэхэд хамруулах хэсэг, түүнийг шалгах хэрэгслийг дараахь байдлаар тогтоолоо.

Хүснэгт-1

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Шалгах хэрэгсэл
1.	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төслийн холбогдох зохицуулалт	Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дэвшүүлсэн зорилтыг хангах эсэхэд дүн шинжилгээ хийх.
3.	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төслийг зохицуулалтыг бүхэлд нь хамруулах	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23, 28, 29, 30 дугаар зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгах.
4.	Харилцан уялдаа	Хуулийн төслийг зохицуулалтыг бүхэлд нь хамруулах	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1, 29.1.5, 29.1.7, 29.1.10-т болон Аргачлалын 4.10-т заасан шаардлага, шалгуурыг хангасан шалгах.

1. Зорилгод хүрэх байдлыг хангасан эсэх:

⁵ Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралт.

⁶ Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйл.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний хяналт зохицуулалтын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад тухайн хуулийн төслийн зорилго, зохицуулалтууд нь нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийхийг зорьсон.

Энэ дагуу хуулийн төслийн үзэл баримтлал болон хуулийн төслийн зорилго, түүнийг хангахад чиглэсэн зохицуулалтуудыг харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийлээ.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлал болон хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах зүйлийн хүрээ, агуулгад дүн шинжилгээ хийж үзвэл хүчин төгөлдөр хуулийн зохицуулалтыг өргөжүүлж, дараахь зорилтуудад тулгуурлан шинэчлэхээр зорьсон байна:

- 1) стандартын талаарх тодорхойлолтод сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэж заасан нь иргэд, аж ахуйн нэгжид төөрөгдөл, тодорхойгүй байдал үүсгэж байна. Тухайлбал, хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулийн дагуу Засгийн газраас тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хувьд стандартыг тодорхойлон заадаггүй нь хяналт шалгалтын нэгдмэл, ойлгомжтой байдлыг алдагдуулж байгааг өөрчлөх
- 2) Хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох боломж нээлттэй боловч хувийн хэвшлийн оролцоо, эрх хэмжээг нарийвчлан тодорхойлох
- 3) итгэмжлэлийн үйл ажиллагааны үр дүнд тохирлын үнэлгээний байгууллага ажиллагаа явуулахаар заасан боловч тухай салбарт тохирлын үнэлгээг хариуцан гүйцэтгэх итгэмжлэгдсэн, мэргэшсэн байгууллагыг Засгийн газрын гишүүн томилж байгаа нь хувийн хэвшлийн байгууллагад шат дамжлага нэмэгдүүлсэн, зах зээлийн өрсөлдөөнийг хязгаарлах нөхцөлийг бүрдүүлснийг өөрчлөх
- 4) Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартын хувьд иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс гаргасан гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой болгох
- 5) тохирлын үнэлгээ болон тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн талаарх зохицуулалтыг нарийвчлан тусгаж, техникийн зохицуулалт, заавал дагаж мөрдөх стандартуудын талаарх зах зээлд нийлүүлэгдэж хүний амь нас, эрүүл мэнд, нийтийн ашиг сонирхолд хамаарах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны найдвартай байдал хангах

Түүнчлэн хуулийн төсөд тусгаснаар энэ хуулийн зорилт нь стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээ түүний итгэмжлэлийн эрх зүйн үндсийг тогтоож, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чанар, аюулгүй байдлыг хангах, хэрэглэгч, үйлдвэрлэгчийн эрх ашгийг хамгаалах, хяналт тавих, хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршиж байна.

Дээр дурдсан зорилтуудыг хангах чиглэлээр тодорхой зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгасан байдлыг дараах байдлаар бүлэглэн шалгаж үзвэл:

1.Хуулийн төслийн 21.2 дахь заалтад “Хууль тогтоомж, техникийн зохицуулалт, олон улсын гэрээнд эш татсан стандартчиллын баримт бичгийг заавал дагаж мөрдөнө.” гэж заасан байна. Хэдийгээр хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дурдсан стандартын талаарх тодорхойлолтод сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэж заасан нь иргэд, аж ахуйн нэгжид төөрөгдөл, тодорхойгүй байдал үүсгэж байгааг өөрчлөх зорилгод хүрэхийн тулд энэхүү заалтыг тусгасан боловч энэхүү зохицуулалт тусгасан тохиолдолдүүнтэй холбогдуулан

дагалдан боловсруулах хуулийн төслүүдийг сайтар олж тогтоох шаардлага үүсэхийг анхаарч тооцох шаардлагатай.

2.Хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох боломж нээлттэй боловч хувийн хэвшлийн оролцоо, эрх хэмжээг нарийвчлан тодорхойлох зоригод хүрэх зохицуулалт нь хуулийн төслийн 7.1.6 дахь заалтад хариуцсан асуудлаар төлбөртэй ажил, үйлчилгээ эрхлэх, сургалт явуулах”; мөн төслийн 7.1.7 дэх заалтад “стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний чиглэлээр шинжлэх ухаан, технологийн судалгаа, шинжилгээ хийх, энэ хуулийн 7.1.6-д заасан ажил, үйлчилгээг аж ахуйн нэгж, байгууллага, төрийн бус байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлэх;” гэсэн заалтаар дамжих хэрэгжих боломжтой байна. Хувийг хэвшил рүү хандсан тэдний ороцоог хангасан зохицуулалт үүнээс өөр дэвшилтэтд зохицуулалт байхгүй байгаад анхаарч, дээрх зохицуулалтаас гадна хуулийн төсөлд заасны дагуу байгуулах Зөвлөл, хорооны бүрэлдэхүүнд хувийн хэвшлийн ороцоог хангах, шаардлагатай бол Худалдаа аж, үйлдвэрийн танхимын төлөөллийг оролцуулах замаар шийдвэрлэх боломжтойг анхаарах

3.Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартын хувьд иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс гаргасан гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой болгоход зорилгол чиглэсэн зохицуулалт хангалтгүй байна. Иймд үзэл баримтлалд тусгагдсан тус зорилгыг хангахад чиглэсэн зохицуулалтыг бий болгох шаардлагатай.

4.Хуулийн төслийн зохицуулалтууд нь бүхэлдээ тохирлын үнэлгээ болон тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн талаарх зохицуулалтыг нарийвчлан тусгаж, техникийн зохицуулалт, заавал дагаж мөрдөх стандартуудын талаарх зах зээлд нийлүүлэгдэж хүний амь нас, эрүүл мэнд, нийтийн ашиг сонирхолд хамаарах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны найдвартай байдал хангах зорилгод чиглэгдсэн байна гэж үзэхээр байна.

Хуулийн төслийн шинэчлэн найруулга хэлбэрээр боловсруулсан байх бөгөөд дараах давхардал, хийдэл, зөрчил үүссэн байгааг анхаарах шаардлагатай байна. Үүнд:

1.Хуулийн төслийн нэрийг өөрчилсөн талаар хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тодорхой тусгаагүй байна. Хуулийн төслийн үзэл баримтлалын нэрийг хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн нэрээр тусгаж, харин үзэл баримтлалдаа шинээр нэрлэх хуулийн нэрийг өөрчлөн тусгах талаар тусгайлан тусгахыг анхаарах;

2.Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсэгт “Агентлаг нь Засгийн газрын үйл ажиллагааны зохих салбар, хүрээний бодлогыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий төрийн захиргааны байгууллага мөн.” гэж заасан. Хуулийн төслийн холбогдох заалтуудад стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн “төв байгууллага” гэж тусгасан нь хууль батлагдсаны дараа хууль хэрэглээнд тодорхойгүй байдал үүсдэгийг анхаарч Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нийцүүлэн “төрийн захиргааны байгууллага” гэж хүчин төгөлдөр хуульд тусгасан агуулгыг хэвээр нь үлдээх;

3.Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт “Агентлагийг Засгийн газрын тухай хуулийн 18³дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу томилогдсон дарга тэргүүлнэ.” гэж заасан. Иймд хуулийн төслийн 6.4 дэх хэсэгт заасан “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төв байгууллагын даргыг Төрийн албаны тухай хуульд заасны дагуу сонгон

шалгаруулж, Засгийн газар томилж, чөлөөлнө.” гэж давхардуулан тусгах шаардлагагүй юм. Энэ нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.7 дахь заалтад “бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх” гэж заасанд нийцэхгүй болно.

4.Хүчин төгөлдөр Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэгт “Аймаг, нийслэлийн стандартчилал, техникийн зохицуулалтын байгууллагын даргыг Төрийн албаны тухай хуульд заасны дагуу сонгон шалгаруулж аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцсөний үндсэн дээр стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга томилж, чөлөөлнө.” гэж заасан. Гэтэл хуулийн төслийн 6.5 дахь хэсэгт Аймаг, нийслэлийн стандартчилал, тохирлын үнэлгээний байгууллагын даргыг Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төв байгууллагын дарга томилж, чөлөөлөхөөр тусгажээ. Өөрөөр хэлбэл аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөхгүйгээр шууд томилох асуудлыг тусгажээ.

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн орон нутгийн хэрэгжүүлж байгаа чиг үүрэг, түүнчлэн мөн хуульд заасны дагуу нийслэлийн чиг үүрэгт стандарт хэрэгжүүлэх асуудал мөн харьяалагдаж байгааг анхаарах, мөн энэ нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй зарчмын өөрчлөлт байгааг анхаарч, шаардлагатай бол энэхүү өөрчлөлтийн талаар хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тодорхой тусгах ;

5.Хуулийн төслийн 7.1.1 дэх заалтад Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал хариуцсан төв байгууллага стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний дүрэм, журам, заавар, боловсруулах, батлахаар тусгажээ. Журмаар зохицуулах харилцааг аль болох хуулийн төсөлд тусгах замаар шийдвэрлэх, зайлшгүй шаардлагатай бол Захиргааны ерөнхий хуульд нийцүүлэн тусгайлан батлах журмын нэр, зохицуулах асуудлын тодорхой тусгах нь зүйтэй. Энэ нь хууль батлагдасаны дараа хуулийг хэрэгжүүлэх баталгааг нэмэгдүүлэх ач холбогдолтойг анхаарах;

6.Хуулийн төслийн 7.1.9. дэх заалтад “энэ хуулийн 22.1 дэх хэсэгт заасан бүтээгдэхүүний баталгаажуулалтыг хэрэгжүүлэх шинжээчид тавих шаардлагыг тогтоох, шинжээчийн эрх олгох, цуцлах”; мөн төслийн 7.1.10 дахь заалтад “стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний чиглэлээр сургалтын үйл ажиллагаа явуулах эрх олгох, цуцлах;” асуудлыг тусгажээ. Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.4 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэгт “зөвшөөрөл” гэж зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдээс хуульд заасан хугацаа, нөхцөл, шаардлагын дагуу тодорхой үйл ажиллагааг эрхлүүлэх, эсхүл байгалийн баялаг, төрийн нийтийн өмчийг хязгаартайгаар ашиглуулахаар олгосон эрхийг; ойлгохоор заасан.

Иймд хуулийн төсөлд тусгасан дээрх үйл ажиллагаад нь нэг төрлийн зөвшөөрөлд хамаарах үйл ажиллагаа байх тул Зөвшөөрлийн тухай хуульд “Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд Засгийн газар, төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага, нутгийн захиргааны байгууллага, төрийн зарим чиг үүргийг хуульд, эсхүл гэрээнд заасны дагуу шилжүүлэн авсан этгээд аливаа үйл ажиллагаатай холбогдсон зөвшөөрөл, лиценз, бүртгэл явуулахыг хориглоно.” гэж заасыг мөн баримтлах шаардлагатай. Төсөлд тусгасан

шинжээчийн эрх олгох, цуцлах асуудал нь хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа хуульд байгаа зохицуулалт тул Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцсэн зохицуулалт гэж үзэж болох юм. Харин стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний чиглэлээр сургалтын үйл ажиллагаа явуулах эрх олгох, цуцлах асуудлыг "зөвшөөрөл" хэлбэрт оруулахаас зайлсхийж харин бүртгэлийн хэлбэрээр явуулж болохыг хуулиар зөвшөөрсөн тул Зөвшөөрлийн тухай хуулийн энэхүү зохицуулалтыг ашиглах;

7.Хуулийн төслийн 15.3 дах хэсэгт "Шаардлагатай тохиолдолд техникийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх журмыг тухайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална." гэж заасны "шаардлагатай тохиолдолд" тодорхойгүй заасныг тодорхой болгох;

8.Хүчин төгөлдөр Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль болон Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуульд "хотын стандарт"-ын асуудлыг зохицуулсан. Тус стандарт буюу ойлгомжгүй байдлыг арилгахад чиглэсэн зохицуулалт тусгасан нь сайшаалтай. Гэвч үүнтэй холбогдуулан дагалдуулан боловсруулах хуулийн төслүүд, тухайлбал, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах зэрэг асуудлыг анхаарах;

9.Хуулийн төслийн 30.2 дахь хэсэгт итгэмжлэлийн асуудал эрхэлсэн байгууллаг нь төрийн захиргааны байгууллага байхаар тусгажээ. Хүчин төгөлдөр хуулийн төсөлд итгэмжлэлийн байгууллага гэсэн агуулгаар заасан байдаг.

Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсэгт "Агентлаг нь Засгийн газрын үйл ажиллагааны зохих салбар, хүрээний бодлогыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий төрийн захиргааны байгууллага мөн." гэж, мөн хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт "Хуульд өөрөөр заагаагүй бол агентлагийг Улсын Их Хурлаас зөвшөөрсөн төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийн дагуу тухайн үйл ажиллагааны зохих хүрээ, Ерөнхий сайд, сайдын саналыг үндэслэн Засгийн газар байгуулна." гэж заасан. Өөрөөр хэлбэл төрийн захиргааны байгууллага буюу агентлагийг хуулиар байгуулж болох боловч энэ нь хуульд заасан дээрх шаардлагыг хангах эсэхийг судалж хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тодорхой тусгасаны үндсэн дээр хуулийн төсөлд тусгах ёстой. Итгэмжлэлийн байгууллага болон итгэмжлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь хуулийн нэр томъёоны хувьд ялгаатай бөгөөд үүнийг хуулийн төсөлд дахин нягталж тодорхой болгох эсхүл үзэл баримтлалд тусгах;

10.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "хуульд өөрөөр заагаагүй бол мэдээлэл ил тод, нээлттэй байх;" мөн хуулийн 10.1.3. дах заалтын дагуу хуульд хаалттай мэдээлэл гэж зааж болох зохицуулалттай. Мөн хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсэгт "Хаалттай мэдээлэлтэй хуульд заасанд үндэслэл, журмын дагуу танилцаж, ашиглаж, ил болгоно.", мөн зүйлийн 10.3 дахь хэсэгт "Хүнд хамаарах хаалттай мэдээллийг мэдээллийн эзний зөвшөөрлөөр хуульд заасан зорилго, нөхцөл, журмын дагуу ашиглана." Гэж тус тус заасан. Иймд хуулийн дээрх зохицуулалтын хүрээнд хаалттай мэдээллийг ашиглахтай холбоотой зохицуулалтыг тодорхой тусгах;

10.Хуулийн төслийн 35.2 дахь хэсэгт "стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн нь Төсвийн тухай хуулийн 46.2-т заасан журмын дагуу үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогоос стандартчилал, техникийн зохицуулалтын техникийн шинэчлэл, хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх зардлыг санхүүжүүлнэ." гэж

тусгасан байна. Энэ нь хүчин төгөлдөр хуульд байгаа зохицуулалт боловч Төсвийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.4 дэх хэсэгт “Төсвийн харилцааг зөвхөн энэ хуулиар зохицуулах бөгөөд орон нутаг, салбарын үйл ажиллагаанд санхүүжилтийн эх үүсвэрийн хэмжээг хуульчлан тогтоох, түүнийг хуваарилах аливаа харилцаа үүнд нэгэн адил хамаарна.” гэж заасантай зөрчилдөхийг анхаарах.

2. Ойлгомжтой эсэх:

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23, 28, 29, 30 дугаар зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг гүйцэтгэлээ.

Мөн хуулийн төсөлд холбогдох байгууллагуудаас ойлгомжтой болгох чиглэлээр ирүүлсэн санал байгаа эсэхийг нягтлан үнэлсэн хийсэн болно.

Хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 28.7-д заасан хуульд заасан шаардлагыг хангасан байна.

Мөн тус хуулийн төслийг дагалдан боловсруулагдсан хуулийн төслүүд нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.8 дахь хэсэгт заасан дугаарлалт болон хуулийн төслийн заалтын байршилд тавигдах шаардлагыг хангасан байна.

Бие даасан санаа бүрийг тусгай зүйлд тусгаж, заалт нь нэг өгүүлбэрээр илэрхийлэгдсэн, төслийн бүтэц нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28.3-т заасанд нийцсэн байна.

4.Харилцан уялдаатай байдлыг хангасан эсэх:

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг аргачлалд тусгасан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх стандарт асуултуудад хариулах замаар уялдаа холбоог шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь авч үзэхээр тооцлоо.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1, 29.1.5, 29.1.7, 29.1.10 – т болон Аргачлалын 4.10-т заасан шаардлага, шалгуурын дагуу үнэллээ:

- *Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэх:*

Д/д	Шалгах асуулт	Шаардлагыг хангасан эсэх
1	29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх	Үндсэн хуульд заасан зарчмыг хангахад чиглэсэн бөгөөд ямар нэгэн байдлаар зөрчилдөөгүй байна.
2	29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх	Төслийн зүйл, хэсэг, заалт хоорондоо зарчмын томоохон зөрчил байхгүй байна. Харин зарим нэг тодруулах, уялдааг хангах, сайжруулах шаардлагатай асуудлыг үнэлгээний Зөвлөмж хэсэгт тусгасан болно.

3	29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх	Энэхүү хуулийн төсөлд зүйл, заалт хооронд эшлэл хэрэглэсэн байна. Иймд хуулийн төслийн зохицуулалтын өөрчлөлт, засварыг харгалзан, эшлэлийг нягтлах нь зүйтэй байна.
4	29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх	Тус хуулийн төслийг дагалдаж нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан тус тус боловсруулсан байна.

o Аргачлалын 4.10-т заасан шалгуурыг хангасан эсэх:

д/д	Асуулт	Хариулт	Дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Хуулийн төслийн зохицуулалт нь үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтыг хангаж байна.
2	Хуулийн төслийн "Хууль тогтоомж" гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх	Тийм	Энэхүү шаардлагыг хангасан байна.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх	Үгүй	Энэхүү шаардлагыг хангасан байна.
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Дүн шинжилгээний хүрээнд хуулийн төслийн зарим заалт өөр хоорондоо зөрчилдсн байх тул залруулах шаардлагатай бөгөөд үнэлгээний Зөвлөмж хэсэгт тусгасан болно.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх	Тийм	Давхардсан агуулга бүхий зохицуулалт байхгүй.
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх	Тийм	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэгч субъектүүдийн эрх үүргийг ялган тодорхойлсон байна.
7	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх	Тийм	Хуулийн төслийн зохицуулалтыг тодруулах, хэрэгжих боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор зарим нэг нэмэлт зохицуулалтыг тусгах шаардлагатай байна. Жич: Нэмэлт оруулах зохицуулалтын талаар Зөвлөмж хэсэгт тусгасан.
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх	Үгүй	Хяналтаар ямар нэгэн зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй.

9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх	Тийм	Энэхүү зохицуулалтыг нарийвчлан тодорхой зарчмыг тогтоосон байна.
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх	Үгүй	Хяналтаар ямар нэгэн зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх	Тийм	Хязгаарлалт нь Үндсэн хуульд заасан зарчимд нийсэн хэмээн дүгнэсэн.
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх	-	Хуулийн төсөлд тусгайлан зохицуулалт тусгагдаагүй бөгөөд энэ асуудлыг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хүрээнд зохицуулах боломжтой.
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх	-	Хяналтаар ямар нэгэн зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй.
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан эрх хэмжээг хэрэгжүүлэх явцад хүнд суртал, авлигаас сэргийлэхэд чиглэсэн тодорхой зохицуулалт нэмэлтээр тусгах шаардлагатай гэж дүгнэж байна.
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	-	Тухайн хуулийг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагыг Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай хуульд заасан.

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийж үзэхэд хуулийн төслийн зүйл заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуультай зөрчилдсөн зохицуулалт байхгүй, харин хууль зүйн техникийн хувьд хуулийн төслийн боловсруулалтыг сайжруулах шаардлагатай зарим асуудал байна. Тухайлбал,

1.Хуулийн төслийн нэрийг өөрчилсөн талаар хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тодорхой тусгаагүй байгаад анхаарч Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн аргачлалд заасны дагуу .Түүнчлэн хуулийн өслийн үзэл баримтлалын нэрийг хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн нэрээр тусгаж, харин үзэл баримтлалдаа шинээр нэрлэх хуулийн нэрийг тусгайлан өөрчлөн тусгах талаар тусгахыг анхаарах;

2.Хуулийн төслийн бүтцийн хувьд талаас илүү хувь буюу ихэнх зохицуулалт нь байгууллагын тогтолцоо, эрх бүхий этгээдийн бүрэн эрхийн талаарх зохицуулалт байгааг анхаарч хуулийн төслийн зорилгод нийцүүлэн стандартчлал тохирол, техникийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг одоо байгаагаас илүү процесжуулах, зохицуулалтын шинжтэй заалтуудыг нэмэгдүүлж, иргэн хуулийн этгээдэд болон хэрэгжүүлэх этгээдэд тодорхой болгоход анхаарах;

3.Хуулийн төслийн бүлгийн дарааллын дахин нягталж, стандартчлал тохирол техникийн зохицуулалтын үйл ажиллагаатай холбоотой бүлгүүдийг эхэлж тусгах, дараа нь түүнийг хэрэгжүүлэх этгээдийн эрх үүрэг байгууллагын тогтолцоо, санхүүжилт, хариуцлага бусад зүйл гэсэн дарааллаар шинэчлэн тогтоох;

4.Шилжилтийн үеийн зохицуулалт шаардлагатай эсэхийг тухайлан анхаарах шаардлагатай. Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төсөл боловсруулах замаар зохицуулах боломжтойг анхаарах.

ДӨРӨВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

Энэхүү үр нөлөө тооцох үнэлгээг Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, хуулийн төслийн үзэл баримтлалын хүрээнд хийлээ. Үнэлгээнд хуулийн төсөл, үзэл баримтлалаас гадна статистик тоон үзүүлэлтүүд, тайлан мэдээлэл, холбогдох хууль тогтоомж, тэдгээрийн албан ёсны болон албан бус тайлбарууд, хуулийн төсөлд ирүүлсэн санал зэрэг нэмэлт материалыг ашигласан болно.

Хуулийн төсөл нь дэвшүүлсэн зорилгоо хангасан эсэх, практикт хэрэгжих боломжтой эсэх, бусад хуулиудтай хэрхэн уялдсан, хуулийн төслийн найруулга, хэл зүй ойлгомжтой эсэх гэсэн шалгуур үзүүлэлт тус бүрийн дагуу хийсэн үнэлэлтийг нэгтгэн дараахь Дүгнэлтийг хийж, Зөвлөмж боловсрууллаа:

Дүгнэлт:

Зорилгод хүрэх байдал: Хуулийн төсөл нь үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтуудыг хангахад чиглэсэн, холбогдох зохицуулалтыг тусгасан байна. Гэвч зохицуулалтыг илүү нарийвчлах, хэрэгжих боломжийг нь нэмэгдүүлэх зорилгоор зарим нэг нэмэлт зохицуулалтыг тусгах шаардлагатай байна. Тухайлбал,

1.Хуулийн төслийн 21.2 дахь заалтад “Хууль тогтоомж, техникийн зохицуулалт, олон улсын гэрээнд эш татсан стандартчиллын баримт бичгийг заавал дагаж мөрдөнө.” гэж заасан байна. Хэдийгээр хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дурдсан стандартын талаарх тодорхойлолтод сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэж заасан нь иргэд, аж ахуйн нэгжид төөрөгдөл, тодорхойгүй байдал үүсгэж байгааг өөрчлөх зорилгод хүрэхийн тулд энэхүү заалтыг тусгасан боловч энэхүү зохицуулалт тусгасан тохиолдолдүүнтэй холбогдуулан дагалдан боловсруулах хуулийн төслүүдийг сайтар олж тогтоох шаардлага үүсэхийг анхаарч тооцох шаардлагатай.

2.Хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох боломж нээлттэй боловч хувийн хэвшлийн оролцоо, эрх хэмжээг нарийвчлан тодорхойлох зоригод хүрэх зохицуулалт нь хуулийн төслийн 7.1.6 дахь заалтад хариуцсан асуудлаар төлбөртэй ажил, үйлчилгээ эрхлэх, сургалт явуулах”;; мөн төслийн 7.1.7 дэх заалтад “стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний чиглэлээр шинжлэх ухаан, технологийн судалгаа, шинжилгээ хийх, энэ хуулийн 7.1.6-д заасан ажил, үйлчилгээг аж ахуйн нэгж, байгууллага, төрийн бус байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлэх;” гэсэн заалтаар дамжих

хэрэгжих боломжтой байна. Хувийг хэвшил рүү хандсан тэдний ороцоог хангасан зохицуулалт үүнээс өөр дэвшилтэтд зохицуулалт байхгүй байгаад анхаарч, дээрх зохицуулалтаас гадна хуулийн төсөлд заасны дагуу байгуулах Зөвлөл, хорооны бүрэлдэхүүнд хувийн хэвшлийн ороцоог хангах, шардлагатай бол Худалдаа аж, үйлдвэрийн танхимын төлөөллийг оролцуулах замаар шийдвэрлэх боломжтойг анхаарах

3.Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартын хувьд иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс гаргасан гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой болгоход зорилгол чиглэсэн зохицуулалт хангалтгүй байна. Иймд үзэл баримтлалд тусгагдсан тус зорилгыг хангахад чиглэсэн зохицуулалтыг бий болгох шаардлагатай.

4.Хуулийн төслийн зохицуулалтууд нь бүхэлдээ тохирлын үнэлгээ болон тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн талаарх зохицуулалтыг нарийвчлан тусгаж, техникийн зохицуулалт, заавал дагаж мөрдөх стандартуудын талаарх зах зээлд нийлүүлэгдэж хүний амь нас, эрүүл мэнд, нийтийн ашиг сонирхолд хамаарах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны найдвартай байдал хангах зорилгод чиглэгдсэн байна гэж үзэхээр байна.

Ойлгомжтой байдал: Хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23, 28, 29, 30 дугаар зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан хэлбэрээ боловсруулагдсан ойлгомжтой байна. Гэвч хуулийн төслийн зарим нэр томъёог жигдлэх, ойлгомжтой томъёолох шаардлагатай байна.

Харилцан уялдааг хангасан байдал: Хуулийн төслийн зохицуулалт өөр Үндсэн хуультай зарчмын хувьд зөрчилдөөгүй, үүрэг хүлээсэн байгууллага, албан тушаалтны чиг үүрэгт давхардал үүсгээгүй байна. Харин тус хуулийн төслийн боловсруулалтыг сайжруулах, хэрэгжих боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор зарим нэг нэмэлт зохицуулалтыг тусгах шаардлагатай байгаа нь харагдаж байна.

1

Зөвлөмж

Хуулийн төсөлд дараахь агуулгын чанартай зохицуулалт нэмэх, тодруулах шаардлагатай байна. Үүнд:

1.Хуулийн төсөлд "Хууль тогтоомж, техникийн зохицуулалт, олон улсын гэрээнд эш татсан стандартчиллын баримт бичгийг заавал дагаж мөрдөнө." гэж тусгасантай холбогдуулан дагалдан боловсруулах хуулийн төслүүдийг сайтар тогтоох ;

2.Хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд хуулийн төсөлд заасны дагуу байгуулах Зөвлөл, хорооны бүрэлдэхүүнд хувийн хэвшлийн ороцоог хангах, шардлагатай бол Худалдаа аж, үйлдвэрийн танхимын төлөөллийг оролцуулах замаар шийдвэрлэх ;

3.Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартын хувьд иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс гаргасан гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой болгох зорилгыг хангахад чиглэсэн зохицуулалтыг бий болгох.

Хуулийн төслийн шинэчлэн найруулсан байх бөгөөд дараах давхардал, хийдэл, зөрчил үүссэн байгааг анхаарах шаардлагатай байна. Үүнд:

1.Хуулийн төсөлд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн "төв байгууллага" гэж нэр томъёог хэрэглэсэн нь хууль батлагдсаны дараа хууль хэрэглээнд тодорхойгүй байдал үүсдгийг анхаарч Агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нийцүүлэн төрийн захиргааны байгууллага гэсэн агуулгаар өөрчлөн тусгах;

2.Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн орон нутгийн хэрэгжүүлж байгаа чиг үүрэг, түүнчлэн мөн хуульд заасны дагуу нийслэлийн чиг үүрэгт стандарт хэрэгжүүлэх асуудал мөн харьяалагдаж байгааг анхаарч, аймаг, нийслэлийн стандартчилал тохирлын үнэлгээний газрын даргыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцхгүйгээр шууд томилохоор зарчмын өөрчлөлтийн талаар хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгах;

3.Хуулийн төслийн тусгасан стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний дүрэм, журам, заавар, боловсруулах, батлах зохицуулалтыг эргэн харж, журмаар зохицуулах харилцааг аль болох хуулийн төсөлд тусгах замаар шийдвэрлэх, зайлшгүй шаардлагатай бол Захиргааны ерөнхий хуульд нийцүүлэн тусгайлан батлах журмын нэр, зохицуулах асуудлыг тодорхой тусгах;

4.Хуулийн төслийн стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний чиглэлээр сургалтын үйл ажиллагаа явуулах эрх олгох, цуцлах зохицуулалтыг аливаа зөвшөөрөл хэлбэрт оруулахаас зайлсхийж харин бүртгэлийн хэлбэрээр явуулж болохыг хуулиар зөвшөөрсөн тул Зөвшөөрлийн тухай хуулийн энэхүү зохицуулалтыг ашиглах;

5.Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуульд хотын стандартын асуудлыг зохицуулсан. Тус стандарт буюу ойлгомжгүй байдлыг арилгахад чиглэсэн зохицуулалт тусгасан боловч үүнтэй холбогдуулан дагалдуулан боловсруулах хуулийн төслүүдийг анхаарах;

6.Хуулийн төсөл итгэмжлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага байхаар тусгажээ. Итгэмжлэлийн байгууллага болон итгэмжлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь хуулийн нэр томъёоны хувьд ялгаатай бөгөөд үүнийг хуулийн төсөлд дахин нягталж тодорхой болгох, эсхүл хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгах;

7.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулиар хаалттай мэдээллийг хуульд заасан тусгаж болох ч хаалттай мэдээллийг ашиглахтай холбоотой зохицуулалтыг тодорхой тусгах.

Хуулийн төслийг боловсронгуй болгохд хууль зүйн техникийн хувьд анхаарах зарим асуудал болох

1.Хуулийн төслийн бүтцийн хувьд талаас илүү хувь буюу ихэнх зохицуулалт нь байгууллагын тогтолцоо бүрэн эрхийн талаарх зохицуулалт байгааг анхаарч хуулийн төслийн зорилгод нийцүүлэн стандартчилал тохирол техникийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг илүү процесжуулах, зохицуулалтын шинжтэй заалтуудыг нэмэгдүүлж, иргэн хуулийн этгээдэд болон хэрэгжүүлэх этгээдэд тодорхой болгоход анхаарах;

2.Хуулийн төслийн бүлгийн дарааллын дахин нягталж, стандартчлал тохирол техникийн зохицуулалтын үйл ажиллагаатай холбоотой бүлгүүдийг эхэлж тусгах, дараа нь түүнийг хэрэгжүүлэх этгээдийн эрх үүрэг байгууллагын тогтолцоо, санхүүжилт, хариуцлага бусад зүйл гэсэн дарааллаар шинэчлэн тогтоох;

3.Шилжилтийн үеийн зохицуулалт шаардлагатай зарим зүйлийг анхаарах шаардлагатай. Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төсөл боловсруулах замаар зохицуулах боломжтойг анхаарах.

---oOo---

ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, итгэмжлэлийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтын дагуу хийж гүйцэтгэлээ.

Зардлыг дараах төрөл тус бүрээр тооцлоо. Үүнд:

- Стандарт хэмжил зүйн газрын зардал
- Хуулийн этгээдийн зардал;

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд заасан үүргийг гүйцэтгэхтэй холбогдуулан дараах мөнгөн зардал гарна гэж үзлээ. Зардлыг тооцохдоо үүрэг тус бүрийг хэрэгжүүлэхэд гарах зардлыг тооцсон.

Ажлын хөлсийг тухайн салбарын ажилтны нийт цалин хөлс, түүнтэй адилтгах зардлын дундаж дүнгээр тооцсон.

Тоон үзүүлэлтийг тооцох үе шатанд тухайн үүргийг холбогдох хуулийн этгээд хэдэн удаа хэрэгжүүлэхийг хуанлийн 1 жилээр тооцож гаргасан.

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт:

Үндэсний стандарт боловсруулах үйл ажиллагааны зардлын тооцоо

Үүргийг хэрэгжүүлэх нэгж	Гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа /мин/	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /мин/
Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлогын газар	ОУ-ын стандартыг боловсруулан батлах	Өргөдөл, хүсэлтийг хүлээн авах	840	200	168,000
		Стандартын төслийг цааш үргэлжүүлэх эсэхийг шийдвэрлэх	840	200	168,000
		Стандартын төсөл бэлтгэх үе шат (төлөвлөгөөнд бүртгэх, ажлын төслийг нээх, саналыг хугацааг нээх, хаах)	840	200	168,000
		Хорооны төслийг	840	200	168,000

бүртгэх, судалгаа хийх, санал хураалтыг эхлүүлэх, хаах, хорооны төслийг ажлын хэсэгт шилжүүлэх үеийн шүүлт хийх			
Стандартын төсөлд сонирхогч тал, олон нийтээс санал авах	840	200	168,000
Ирсэн саналыг нэгтгэх	840	200	168,000
Төслийн шүүлт хийх	0	200	-
Ажлын хэсгээр төслийг хэлэлцүүлэх	1680	200	336,000
Техникийн хорооны хуралд төслийг бэлтгэх	504	200	100,800
ОУ-ын стандартыг үндэсний болгох	2353	200	470,600
Ирүүлсэн саналыг төсөлд тусгах эсэхийг шийдвэрлэх	1177	200	235,400
Техникийн хорооны хурлаар хэлэлцэх	1680	200	336,000
Гишүүдийн өгсөн саналыг тусгах, нэгтгэх, хрлын тэмдэглэл бичиж, гишүүдэд танилцуулах	840	200	168,000
Стандартыг төслийг	1177	200	235,400

		батлуулах, шийдвэр гаргах			
		Үндэсний стандартыг мэдээллийн санд бүртгэх, хэвлэх, мэдээлэх	504	200	100,800
			14955		2,991,000

**ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН НИЙТ
ЗАРДАЛ**

№	Нэгж	Нэмэгдэж буй ачаалал /орон тоо/	Цалингийн зардал	Хүний нөөцийн нийт зардал /төг/
1	Үндэсний стандарт боловсруулан батлах	27	36,578,656	991,003,261

МАТЕРИАЛЛАГ ЗАРДЛЫН ДУНДАЖ ТООЦОО

№	Зардлын нэрс	Тоо хэмжээ	Нэгж зардал	Нийт үнэ
1	Гэрэл, цахилгаан	15	205,745.0	3,086,175.00
2	Түлш, халаалт	15	121,185.0	1,817,775.00
3	Цэвэр, бохир ус	15	56,501.0	847,515.00
4	Бичиг хэрэг	15	100,556.0	1,508,340.00
5	Шуудан, холбоо, интернэтийн телбэр	15	129,128.0	1,936,920.00
6	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	15	87,536.0	1,313,040.00
7	Техникийн хорооны хурлын зардал	15	181,416.0	2,721,240.00
8	Компьютер техник хэрэгслийн элэгдлийн зардал	15	166,973.6	2,504,604.00
9	Тавилга, эд хогшлын элэгдлийн зардал	15	96,000.0	1,440,000.00
10	Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	15	1,486,300.0	22,294,500.00
			2,631,340.60	39,470,109.00

**ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ НИЙТ
ЗАРДАЛ**

ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ЗАРДАЛ	991,003,261
+	+
МАТЕРИАЛЛАГ ЗАРДАЛ	39,470,109
+	+
БУСАД ЗАРДАЛ	0
=	=
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ НИЙТ ЗАРДАЛ	1,030,473,370

**Хуулийн этгээдийн үндэсний стандарт боловсруулах
үйл ажиллагааны зардлын тооцоо**

Үүрэг	Агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа /мин/	Ажлын хөлс /төг/	Зардал /төг/
Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлогын газар	Үндэсний стандарт боловсруулан батлах	Өргөдөл, хүсэлт өгөх	20	302.4	6,048
		Стандартын төслийг цааш үргэлжүүлэх бол ажлын хэсэг байгуулах	780	302.4	235,872
		Стандартын төсөл боловсруулах	1680	302.4	508,032
		Хорооны төслийг боловсруулахад шаардагдах судалгаа хийх, бүтээгдэхүүнийг лабораторийн шинжилгээнд тодорхой давтамжаар хамруулах	1440	302.4	435,456

	Стандартын төсөлд сонирхогч тал, олон нийтээс санал авах	840	302.4	254,016
	Ирсэн саналыг нэгтгэж, боловсруулалт хийх	780	302.4	235,872
	Нийтэд нээлттэй хэлэлцүүлэг зохион байгуулах	960	302.4	290,304
	Техникийн хорооны төслийг эцэслэн ТХ-нд хүлээлгэн өгөх	600	302.4	181,440
	ОУ-ын стандартыг үндэсний болгон орчуулах	1680	302.4	508,032
	Техникийн хорооны хурлаар хэлэлцүүлэх, танилцуулах	480	302.4	145,152
	Стандартыг төслийг эцсийн төслийг засварлаж СХЗГ-д хүргүүлэх	240	302.4	72,576
	Үндэсний стандартыг сурталчлах, мэдээлэх	1680	302.4	508,032
		11180		3,380,832

ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Тохиолдол	2021 он	2022 он	2023 он	Тохиолдлын тоо
Стандарт боловсруулсан ААНБ-ын тоо	350	400	450	400
Тухайн жилд стандарт боловсруулсан ААНБ-ын тоо	200	200	200	200
Ажил олгогч ААНБ-ын тоо				200

Үүрэг	Агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Тоон үзүүлэлт	Нэг бүрийн зардал	Нийт зардал
-------	---------	------------------------	---------------	-------------------	-------------

Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлогын газар	Үндэсний стандарт боловсруулан батлах	Өргөдөл, хүсэлт өгөх	200	6,048	1,209,600
		Стандартын төслийг цааш үргэлжүүлэх бол ажлын хэсэг байгуулах	200	235,872	47,174,400
		Стандартын төсөл боловсруулах	200	508,032	101,606,400
		Хорооны төслийг боловсруулахад шаардагдах судалгаа хийх, бүтээгдэхүүнийг лабораторийн шинжилгээнд тодорхой давтамжаар хамруулах	200	435,456	87,091,200
		Стандартын төсөлд сонирхогч тал, олон нийтээс санал авах	200	254,016	50,803,200
		Ирсэн саналыг нэгтгэж, боловсруулалт хийх	200	235,872	47,174,400
		Нийтэд нээлттэй хэлэлцүүлэг зохион байгуулах	200	290,304	58,060,800
		Техникийн хорооны төслийг эцэслэн ТХ-нд хүлээлгэн өгөх	200	181,440	36,288,000
		ОУ-ын стандартыг үндэсний болгон орчуулах	200	508,032	101,606,400
		Техникийн хорооны хурлаар хэлэлцүүлэх, танилцуулах	200	145,152	29,030,400
		Стандартыг төслийг эцсийн төслийг засварлаж СХЗГ-д хүргүүлэх	200	72,576	14,515,200
		Үндэсний стандартыг сурталчлах, мэдээлэх	200	508,032	101,606,400

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН НЭМЭЛТ ЗАРДАЛ

Захиргааны зардал	Тоон үзүүлэлт	Бусад зардал	Нэмэлт зардал
Стандарт худалдаж авах	200	150,000	30,000,000

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ

НИЙТ ЗАРДАЛ	676,166,400
+	+
НЭМЭЛТ ЗАРДАЛ	30,000,000
=	=
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ	706,166,400

Тохирлын үнэлгээ

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулалтын үйл ажиллагааны зардлын тооцоо

Үүргийг хэрэгжүүлэх нэгж	Гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа /мин/	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /мин/
Бүтээгдэхүүн, тогтолцооны баталгаажуулалтын газар	Экспортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	Өргөдөл, холбогдох материалыг хүлээн авах	10	700	7000
		Өргөдөл, бичиг баримтыг нягталж үзэх	15	700	10500
		Холбогдох байгууллагын саналыг судлах	15	700	10500
		Ирүүлсэн баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх	15	700	10500

	Хамтран гүйцэтгэх байгууллага, шинжээчийг сонгох	30	700	21000
	Схем сонгох, ажлын баримт бичиг бэлтгэх	15	700	10500
	Үйлдвэрлэлийг үнэлэх	480	700	336000
	Үнэлгээний тайлан дүгнэлт гаргах	60	700	42000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээ бичих, гэрээ байгуулах	30	700	21000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээг бүртгэх	20	700	14000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээг олгох	10	700	7000
Нийт		700	7700	490000
Импортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	Өргөдөл, холбогдох материалыг хүлээн авах	30	150	4500
	Өргөдөл, бичиг баримтыг нягталж үзэх	30	150	4500
	Холбогдох байгууллагын саналыг судлах	30	150	4500
	Ирүүлсэн баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх	120	150	18000
	Хамтран гүйцэтгэх байгууллага, шинжээчийг сонгох	60	150	9000
	Схем сонгох	120	150	18000
	Үйлдвэрлэлийг үнэлэх	0		0
	Үнэлгээний тайлан дүгнэлт гаргах	120	150	18000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээ бичих	30	150	4500
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээг бүртгэх	20	150	3000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээг олгох	10	150	1500
Нийт		570	150	85500
Дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн,	Өргөдөл, холбогдох материалыг хүлээн авах	30	150	4500

үйлчилгээний баталгаажуулалт хийх	Өргөдөл, бичиг баримтыг нягталж үзэх	60	150	9000
	Холбогдох байгууллагын саналыг судлах	30	150	4500
	Ирүүлсэн баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх	120	150	18000
	Хамтран гүйцэтгэх байгууллага, шинжээчийг сонгох	180	150	27000
	Схем сонгох	120	150	18000
	Үйлдвэрлэлийг үнэлэх	480	150	72000
	Үнэлгээний тайлан бэлтгэх, дүгнэлт гаргах	480	150	72000
	Баталгаажуулалтын зөвлөлийг хуралдуулах	60	150	9000
	Баталгаажуулалтын зөвлөлөөр шийдвэр гаргах	120	150	18000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээ бичих	60	150	9000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээг бүртгэх	20	150	3000
	Баталгаажуулалтын гэрчилгээг олгох	10	150	1500
Нийт		1770	150	265500
Менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалт	Өргөдөл, холбогдох материалыг хүлээн авах	30	140	4200
	Өргөдөл, бичиг баримтыг нягталж үзэх	30	140	4200
	Холбогдох байгууллагын саналыг судлах	30	140	4200
	Ирүүлсэн баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх	960	140	134400
	Хамтран гүйцэтгэх байгууллага, шинжээчийг сонгох	480	140	67200
	Схем сонгох	360	140	50400
	Үйлдвэрлэлийг үнэлэх	1440	140	201600

		Үнэлгээний тайлан дүгнэлт гаргах	960	140	134400
		Баталгаажуулалтын зөвлөлийг хуралдуулах	120	140	16800
		Баталгаажуулалтын зөвлөлөөр шийдвэр гаргах	120	140	16800
		Баталгаажуулалтын гэрчилгээ бичих	60	140	8400
		Баталгаажуулалтын гэрчилгээг бүртгэх	20	140	2800
		Баталгаажуулалтын гэрчилгээг олгох	60	140	8400
	Нийт		4670	140	653800
	Нийт зарцуулах хугацаа		7710	8140	1494800

НЭМЭГДЭЖ БУЙ АЧААЛАЛ /ОРОН ТОО/

№	Нэгж	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /мин/	Жилд шаардагдах ажлын цаг /мин/	Нэмэгдэж буй ачаалал /орон тоо/
1	Экспортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	490000	110400	4
2	Импортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	85500	110400	1
3	Дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулалт хийх	265500	110400	2
4	Менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалт	653800	110400	6
5	Нийт зарцуулах хугацаа	1494800		14

ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН НИЙТ ЗАРДАЛ

№	Нэгж	Нэмэгдэж буй ачаалал /орон тоо/	Цалингийн зардал	Хүний нөөцийн нийт зардал /төг/
1	Бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт	14	36,439,421	493,384,478

МАТЕРИАЛЛАГ ЗАРДЛЫН ДУНДАЖ ТООЦОО

Зардлын нэрс	Тоо хэмжээ	Нэгж зардал	Нийт үнэ
Гэрэл, цахилгаан	14	242,854	3,288,208
Түлш, халаалт	14	142,854	1,934,222
Цэвэр, бохир ус	14	66,604	901,809
Бичиг хэрэг	14	188,246	2,548,824
Шуудан, холбоо, интернэтийн тєлбєр	14	24,060	325,769
Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	14	146,224	1,979,852
Техникийн хорооны хурлын зардал	14	280,560	3,798,742
Компьютер техник хэрэгслийн элэгдлийн зардал	14	200,000	2,707,971
Тавилга, эд хогшлын элэгдлийн зардал	14	108,114	1,463,848
Маягт хэвлэх зардал	14	344,478	4,822,692
		1,743,994	23,771,936

ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ НИЙТ ЗАРДАЛ

ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ЗАРДАЛ	493,384,478
+	+
МАТЕРИАЛЛАГ ЗАРДАЛ	23,771,936
=	=
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ НИЙТ ЗАРДАЛ	517,156,414

Хуулийн этгээдийн баталгаажуулалтын үйл ажиллагааны зардлын тооцоо

Үүрэг	Агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа /мин/	Ажлын хөлс /төг/	Зардал /төг/
Бүтээгдэхүүн, тогтолцооны баталгаажуулалтын газар	Экспортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	240	301.25	72,300
		Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	240	301.25	72,300
		Өргөдөл бэлтгэх	60	301.25	18,075
		СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	60	301.25	18,075
		Газар дээрх үнэлгээ	120	301.25	36,150
		Үл тохирол залруулах	120	301.25	36,150
		Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	30	301.25	9,038
	Нийт		870	301.25	262,088
	Импортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	240	301.25	72,300
		Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	120	301.25	36,150
		Өргөдөл бэлтгэх	60	301.25	18,075
		СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	60	301.25	18,075
		Газар дээрх үнэлгээ	120	301.25	36,150
		Үл тохирол залруулах	60	301.25	18,075
		Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	30	301.25	9,038
	Нийт		690	301.25	207,863
	Дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулалт хийлгэх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	240	301.25	72,300
		Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	120	301.25	36,150
		Өргөдөл бэлтгэх	60	301.25	18,075
		СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	60	301.25	18,075
		Газар дээрх үнэлгээ	240	301.25	72,300
Үл тохирол залруулах		240	301.25	72,300	

	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	30	301.25	9,038
		990	301.25	298237.5
Менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалт авах	Баталгаажуулалтын баримт бичиг бүрдүүлэх	3600	301.25	1,084,500
	холбогдох хууль, стандартын судалгаа	2400	301.25	723,000
	өргөдөл бэлтгэх	120	301.25	36,150
	хүсэлт, материалыг хүлээлгэн өгөх	60	301.25	18,075
	газар дээрх үнэлгээ	960	301.25	289,200
	үл тохирол залруулах	2400	301.25	723,000
	шийдвэр, гэрчилгээ, хүлээн авах, гэрээ байгуулах	120	301.25	36,150
Нийт		9660		2910075
БҮГД		12210		3,678,263

ТОХИОЛДЛЫН ТОО

Тохиолдол	2021 он	2022 он	2023 он	Тохиолдлын тоо
Баталгаажуулагдсан ААН-ийн тоо	500	700	1000	733
Тухайн жилд баталгаажуулагдсан ААН-ийн тоо	500	550	600	550
Ажил олгогч ААНБ-ын тоо				

ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Үүрэг	Агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Тохиолдлын тоо	Давтамж	Тоон үзүүлэлт
Бүтээгдэхүүн, тогтолцооны баталгаажуулалтын газар	Экспортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	700	1	700
		Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	700	1	700
		Өргөдөл бэлтгэх	700	1	700

	СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	700	1	700
	Газар дээрх үнэлгээ	700	1	700
	Үл тохирол залруулах	700	1	700
	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	700	1	700
Нийт		4900		4900
Импортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	150	1	150
	Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	150	1	150
	Өргөдөл бэлтгэх	150	1	150
	СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	150	1	150
	Газар дээрх үнэлгээ	150	1	150
	Үл тохирол залруулах	150	1	150
	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	150	1	150
Нийт		1050		1050
Дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулалт хийлгэх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	150	1	150
	Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	150	1	150
	Өргөдөл бэлтгэх	150	1	150
	СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	150	1	150
	Газар дээрх үнэлгээ	150	1	150
	үл тохирол залруулах	150	1	150
	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	150	1	150
Нийт		1050		1050
Менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалт авах	баталгаажуулалтын баримт бичиг бүрдүүлэх	140	1	140
	холбогдох хууль, стандартын судалгаа	140	1	140
	өргөдөл бэлтгэх	140	1	140
	хүсэлт, материалыг хүлээлгэн өгөх	140	1	140

	газар дээрх үнэлгээ	140	1	140
	үл тохирол залруулах	140	1	140
	шийдвэр, гэрчилгээ, хүлээн авах, гэрээ байгуулах	140	1	140
	Нийт	980		980
	БҮГД	7980		7980

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ЗАРДАЛ

Үүрэг	Гүйцэтгэл	Стандарт үйл ажиллагаа	Тоон үзүүлэлт	Нэг бүрийн зардал	Нийт зардал
Бүтээгдэхүүн, тогтолцооны баталгаажуулалтын газар	Экспортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийлгэх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	700	72,300	50,610,000
		Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	700	72,300	50,610,000
		Өргөдөл бэлтгэх	700	18,075	12,652,500
		СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	700	18,075	12,652,500
		Газар дээрх үнэлгээ	700	36,150	25,305,000
		Үл тохирол залруулах	700	36,150	25,305,000
		Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	700	9,038	6,326,250
		Нийт	4900		183,461,250
	Импортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалт хийлгэх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	150	72,300	10,845,000
		Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	150	36,150	5,422,500
		Өргөдөл бэлтгэх	150	18,075	2,711,250
		СХЗГ-т хүлээлгэн өгөх	150	18,075	2,711,250
		Газар дээрх үнэлгээ	150	36,150	5,422,500
		үл тохирол залруулах	150	18,075	2,711,250

	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	150	9,038	1,355,625
	Нийт	1050		31,179,375
Дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулал т хийлгэх	Баримт бичиг бүрдүүлэх	150	72,300	10,845,000
	Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	150	36,150	5,422,500
	Өргөдөл бэлтгэх	150	18,075	2,711,250
	СХЗГ-г хүлээлгэн өгөх	150	18,075	2,711,250
	Газар дээрх үнэлгээ	150	72,300	10,845,000
	үл тохирол залруулах	150	72,300	10,845,000
	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	150	9,038	1,355,625
	Нийт	1050		44,735,625
Менэжментийн тогтолцооны баталгаажуулал т авах	Баримт бичиг бүрдүүлэх	140	1,084,500	151,830,000
	Холбогдох хууль, стандартын судалгаа	140	723,000	101,220,000
	Өргөдөл бэлтгэх	140	36,150	5,061,000
	СХЗГ-г хүлээлгэн өгөх	140	18,075	2,530,500
	Газар дээрх үнэлгээ	140	289,200	40,488,000
	үл тохирол залруулах	140	723,000	101,220,000
	Тушаал, шийдвэр, гэрчилгээ, гэрээг хүлээн авах	140	36,150	5,061,000
Нийт		980		407,410,500
	БҮГД	7980		666,786,750

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН НЭМЭЛТ ЗАРДАЛ

Захиргааны зардал	Тоон үзүүлэлт	Бусад зардал	Нэмэлт зардал
Экспортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалтын төлбөр	700	217,000	151,900,000
Импортын бүтээгдэхүүний баталгаажуулалтын төлбөр	150	217,000	32,550,000
Дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний баталгаажуулалтын төлбөр	150	425,000	63,750,000
Менежментийн тогтолцооны баталгаажуулалтын төлбөр	140	2,200,000	308,000,000
Нийт	1140		556,200,000

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ

НИЙТ ЗАРДАЛ	666,786,750
+	+
НЭМЭЛТ ЗАРДАЛ	556,200,000
=	=
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ	1,222,986,750

СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГАД ИРҮҮЛСЭН САНАЛЫН ТОВЬБӨГ

2024.07.30

Улаанбаатар хот

№	Санал ирүүлсэн ям, агентлаг	Санал ирүүлсэн огноо	Албан бичгийн дугаар	Ирүүлсэн санал	Ирүүлсэн саналыг тугасан байдал
1	Байгаль орчин, аялал, жуулчлалын ям	2024.05.13	01/2263	Хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн 18 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан "... 8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, ...8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг..."-г заасан зөвшөөрлүүд нь, уг хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан техникийн зохицуулалтын зорилгод хамаарахгүй, зөвшөөрлийн түйцэтгэх үйл ажиллагааны онцлогоос хамаарч нэгдсэн хэм хэмжээ тогтоох боломжгүй тул хуулийн төслөөс дээрх хэсгийн хамаарах заалтуудыг хасах	Орон нутгийн нэвээсид эрх олгох тухай зохицуулалт тул саналыг тусгаагүй.
2	Эдийн засаг, хөгжлийн яам	2024.05.14	02/1011	Хуулийн төслийн 32 дугаар зүйлд заасан стандарт, техникийн зохицуулалт, баталгаажуулалтын мэдээллийн нэгдсэн санг үүсгэхтэй холбоотой мэдээллийн системийн үйл ажиллагааг нэн тэргүүнд нэвтрүүлэх, хүний нөөц, чадавхыг бэхжүүлэхэд шаардлагатай арга хэмжээг авч ажиллана уу.	Мэдээллийн сангийн ажиллах журмыг тодорхой болгосон саналыг тусгаа.
3	Сангийн яам	2024.05.14	01/3826	1.Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.4 дэх заалтад "Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, Засгийн газар, Засаг даргын аливаа шийдвэр нь төсөвт үзүүлэх нөлөөллийн талаарх дүгнэлтэд үндэслэсэн байх" гэж заасны дагуу хуулийн төсөлтэй хамт төсөвт үзүүлэх нөлөөллийн талаарх дүгнэлтийг хийж ирүүлээгүй байгааг анхаарах; 2.Хуулийн төслийн 30 дугаар зүйлд тусгасан итгэмжлэлийн асуудал харилцсан байгууллага, мөн төслийн 31 дүгээр зүйлд тусгасан итгэмжлэлийн шинжээч нь бүрэн эрхээ хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар нарийвчлан зохицуулах шаардлагатайг анхаарах; 3.Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсэгт "Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого	1.Зардлын тооцоог нэмж хийж хуулийн төсөлд тусгаа. 2.Үндэсний итгэмжлэлийн байгууллагаас санал авч шинэжээчийн эрх үүргийг нэмэхээр шийдсэн. 3. Байгууллагын бүтэцэд шилээр чиг үүрэг нэмэгдэж байгаа боловч орон тоо нэмэгдэхгүй

			<p>зохицуулалтын асуудал хариулсан төв байгууллага нь хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, инноваци суртал, судалгааны нэгжтэй байна” гэж заасан нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд заасан бүх шатны төсөвт байгууллага байгууллагын бүтэц, чиг үүргийг оновчтой тодорхойлж, зардлыг хэмнэхээр заасантай зөрчилдөж байх тул хасах;</p> <p>4. Хуулийн төслийн 36 дугаар зүйлийн 36.1 дэх хэсэгт “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого зохицуулалтын асуудал хариулсан төв байгууллага нь Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний хөгжлийн сантай байна” гэж, мөн зүйлийн 36.2 дахь хэсэгт “... сангийн хөрөнгийн эх үүсвэрийг энэ хуульд заасан төлбөртэй ажиг үйлчилгээний төлбөрийн 50 хувиар бүрдүүлнэ” гэж, мөн зүйлийн 36.3 дахь хэсэгт “...сангийн хөрөнгийг Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал хариулсан байгууллагын албан хаагч, ажилтны ажиглах нөхцөлийг сайжруулахад зарцуулна” гэж тус тус тусгажээ. Уг зохицуулалт нь Төсвийн тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийн 46.3 дахь хэсэгт Төсвийн захирагч төсвийн зарлагын хэмнэлт, дүгнэлт үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг төсвийн үр ашгийг сайжруулах зорилгоор байгууллагын хамт олон, ажилтныг ажлын үр дүнг нь харгалзан урамшуулах, нийт ажилтны нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх болон тухайн салбар болон байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжих зориулалт бүхий хөрөнгө оруулалт хийх зэрэг арга хэмжээнд зарцуулж болохоор заасантай давхцаж байх тул хуулийн төслөөс дээрх зохицуулалтыг бүхэлд нь хасах зэрэг болно.</p>	<p>одоо байгаа хүний нөөцөөр ажиллана, саналыг хүлээн авсан.</p>
<p>4</p> <p>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам</p>	<p>02/1045</p>	<p>2024.05.08</p>	<p>Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 9.1 дүгээр зүйлд зааснаар тухайн хуульд өөрчлөлт оруулах асуудлаар Зөвлөлийн санал, дүгнэлтийг хавсаргасан байх шаардлагагайг анхаарах</p>	<p>Саналыг хүлээн авсан.</p>
<p>5</p> <p>Олимп, нийтийн биеийн тамир,</p>	<p>1/291</p>	<p>2024.05.06</p>	<p>Санал байхгүй</p>	

	спортын Үндэсний хороо				
6	Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яам	01/1300	2024.05.03	Санал байхгүй, дэмжиж байна.	
7	Соёлын яам	2/1240	2024.05.03	Тус хуулийн төслийг зарчмын хувьд дэмжиж байна.	
8	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	01/1563	2024.05.06	Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөлд тусгайлан өгөх саналгүй, дэмжиж байна.	
9	Боомтын сэргэлтийн үндэсний хороо	01/412	2024.05.07	Хуулийн төсөлд хорооны зүгээс тусгайлан өгөх саналгүй болно.	
10	Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах Үндэсний хороо	01/304	2024.05.07	Стандарт, тохирлын үнэлгээний хяналт, зохицуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусгайлан өгөх саналгүй болно.	
11	Эрүүл мэндийн сайд	1a/1918	2024.05.06	1. Хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийг шинэчлэн найруулах болсон практик хэрэгцээ шаардлагын дагуух өөрчлөлтийг төсөлд тусгасан байдаг нь тодорхойгүй байгаа тул нарийвчилсан зохицуулалтыг тусгах; 2. Хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалд зааснаар хуулийн төслийг дагалдуулан багтах Зөрчлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд холбогдох баримт бичиг байхгүй тул хавсаргахд;	Сайд батлахаар Засгийн газар батлахаар эрх олгож асурамрудыг заасан болгож бичих, Сорьцын хяналтын үйл ажиллагаа гэдэг нэртэй бүлгийг холбогдох хуульд нэмэлт өөрчлөлт хэлбэрээр боловсруулав.

			<p>3. Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх судалгаагаар өрсөн зөвлөмжүүдээс хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусгагдаагүй байгааг эргэн харах.</p>	
<p>12</p> <p>Зам, тээврийн хөгжлийн яам</p>	<p>02/2004</p>	<p>2024.05.07</p>	<p>1. Хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлд Стандартчилал, тохирлын үнэлээний бодлого зохицуулалтын асуудал харилцсан байгууллагын албан хаагч, ажигтны чиг үүрэг, мөн 13 дугаар зүйлд тус байгууллагын албан хаагч, ажигтны ажиглах нөхцөл, баталгааг тус тус заасныг Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлд “Стандартчилал, тохирлын үнэлээний бодлого, зохицуулалтын асуудал харилцсан төв байгууллага”-ын эрх үүрэг гэсэн агуулгад нэгтгэн чиг үүрэг, ажиглах нөхцөлийн баталгааг нэгтгэн, давхардсан заалтыг хасах</p> <p>2. Хуулийн төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.2.1-т “Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлээний итгэмжлэгдсэн тухай хууль тогтоомж...”-ийн хэрэгжилтэд хяналт тавихаар тусгасан нь энэхүү хууль гарснаар хүчингүй болох хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавихаар томъёологдсоныг залруулах</p> <p>3. Хуулийн төслийн үзэл баримтлалын Практик шаардлагад “... Засгийн газраас тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хувьд стандартыг тодорхойлон заадаггүй нь хяналт шалгалтын нэгдмэл, ойлгомжтой байдлыг алдагдуулж байна”, “... тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах ёстой бүхий л бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, тэдгээрийн стандартуудын хэрэгжилтэд бүрэн хяналт тавих боломж хязгаарлагдмал” гэж тус тус тусгасан байна.</p> <p>Гэтэл энэ тулгараад байгаа асуудлыг хэрхэн шийдвэрлэх талаар зохицуулалт хангалттай хуулийн төсөлд тусгагдаагүй байх тул бодлогын хүрээнд шаардлагатай зохицууллагуудыг нэмж тусгах зэрэг болно.</p>	<p>Саналыг хүлээн авсан /үзэл баримтлал тусгагдсан холбогдох асуудлыг хурээнд шаардлагатай шийдвэрлэлт тусгагдсан</p> <p>Ирүүлсэн саналын 3 дах хэсгийн тусгаагүй. Учир нь ЗГ-ийн 2018 оны 291 дүгээр тогтоолоор зохицуулж байгаа.</p>
<p>13</p> <p>Гадаад харилцааны яам</p>	<p>07/2263</p>	<p>2024.05.03</p>	<p>1. Монгол Улс Дэлхийн худалдааны байгууллагын гишүүн тул ДХБ-ын Худалдаан дахь техникийн саад тогтворын тухай хэлэлцээрээс илүү техникийн саад тогтворыг хууль, журмаар тогтоохгүй байх зарчмыг баримтлах;</p>	<p>Саналыг бүхэлд нь тусгаа.</p>

				<p>2.Хуулийн төслийг ДХБ-ын Худалдаан дахь техникийн саад тогторын тухай хэлэлцээрийн нэр томьёо, заалттай нийцүүлэх. Тухайлбал, Стандартчилал гэдэг нь тухайн салбарын хүрээнд стандартад суурилсан, нийтэй технологи, үйл явцыг хөгжүүлэх, сурталчлах, шаардлагатай тохиолдолд албадах үйл явц бөгөөд Стандартчиллын баримт бичиг гэсэн нэр томьёо нь олон улсад хэрэглэгддэггүй тул хэрэглэгч, үйлдвэрлэгч, импортлогч нарт ойлгомжтой болгох зорилгоор 4 дүгээр бүлгийг Стандарт, техникийн зохицуулалт гэж өөрчлөх;</p> <p>3.17 дугаар зүйлд Стандартын түвшинг олон улсын стандарт, үндэсний стандарт, байгууллагын стандарт гэж; Стандартын төрлийг заавал биелүүлэх, сайн дурын гэж; Заавал биелүүлэх стандарт гэж Монгол Улсын хууль тогтоомж, олон улсын гэрээнд иш татсан стандартыг гэж нэмж тусгах зэрэг болно.</p>	
14	Хамгаалах яам Баглан	1a/1710	2024.05.06	<p>1.Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.1-д "...техникийн зохицуулалтыг боловсруулах..." гэснийг "...техникийн зохицуулалтын бодлогыг боловсруулах..." гэж, хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т "... 26.2 дахь... " гэснийг "...23.2 дахь..." гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.2-т "... Аймаг, Нийслэлийн..." гэснийг "... Аймаг, нийслэлийн..." гэж тус тус өөрчлөх болон засах</p> <p>2. Хуулийн төслийн 36 дугаар зүйлийн 36.1-д "Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого зохицуулалтын асуудал хариуцсан төв байгууллага нь Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний хөгжлийн сантай байна." гэж заасан нь Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 3.2-т "Нийгмийн даатгалын сан, Эрүүл мэндийн даатгалын сан, Нийгмийн халамжийн сан, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан, Төсвийн тогтворжуулалтын сан, Ирээдүйн өв сан, Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан, Улсын авто замын сан, Кино урлагийг дэмжих сан, Мэргэжлийн боловсрол, сурталтыг дэмжих сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалтын онцлогтой холбогдсон харилцааг тусгай хуулиар, нийтлэг харилцааг энэ хуулиар зохицуулна." гэж заасантай нийцэх эсэх, тус хуульд сан байгуулахтай холбогдсон нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд</p>	<p>Салалыг зарим хэсгийг хүлээн авч тусгаа.</p>

			санал боловсруулж нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулж материалд хавсаргаагүй байгааг анхаарах зэрэг болно.		
15	Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	1а/1983	2024.05.14	<p>1.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.3-г “..боловсруулалт” гэсний дараа “үйлдвэрлэл, үйлчилгээ” гэж нэмэх;</p> <p>2.Хуулийн төслийн 4.1.6, 4.1.10, 4.1.11, 10.1, 10.2.2, 14.1-г тус тус “..бүтээгдэхүүн” гэсний дараа “үйлчилгээ” гэж нэмэх;</p> <p>3. Хуулийн төслийн 9 дүгээр зүйлийн 9.3.4-г “Стандарт, техникийн зохицуулалтын биелэлтийн тагнарх судалгаа мэдээт холбогдох байгууллага, албан тушаалтнаар гэртуулах” гэснийг тодруулж, стандарт, техникийн зохицуулалтын биелэлтийг гаргах байгууллагын нэрийг тодорхой зааж өгөх;</p> <p>4. Хуулийн төслийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2.1-г “..шаардлагын дагуу” гэсний дараа “бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар” гэж нэмэх;</p> <p>5.Хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.3.3-г “..бүрдүүлэх” гэсний дараа “шинэчлэх” гэж нэмэх;</p> <p>6. Хуулийн төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.1-г “..бүтээгдэхүүний” гэснийг “бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар” гэж өөрчлөх нь зүйтэй байна.</p>	3 дах сананаас бусад саналыг хүлээн авч тусгаа.
16	Барилга, хот байгуулалтын сайд	01/1506	2024.05.08	<p>1. Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд тусгагдсан “хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон” гэх томъёолол нь юут хэрэгжүүлэх гэж байгаа нь тодорхой бус тусгагдсан байх тул дахин хянан үзэх;</p> <p>2.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд тусгагдсан “Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт” хэсэгт “итгэмжлэл”, итгэмжлэлийн байгууллага, “магадлан хяналт”, “тохирлын баталгааны хүрээ” гэх мэт тус хуулийн зохицуулалтад хамаатай нэр томъёог нэг бүрчлэн нэмж тайлбарлан тусгах;</p> <p>3. Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлд тусгагдсан “Бодлого, зохицуулалтын асуудал харигдсан байгууллага” гэсэн нэр томъёолыг хасаж томъёолон, уг тогтолцоонд хамаарах байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхой болгон тусгах;</p>	Саналыг зарим хэсгийг хүлээн авч тусгаа.

		<p>4. Хуулийн төслийн 4.1.2 дахь заалт, 6.3 дахь хэсгийн томъёолол нь утга найруулгын хувьд ойлгомжгүй байх тул дахин засаж найруулах;</p> <p>5. Хуулийн төслийн 6.6-д “Аймаг, нийслэлийн Засаг даргаас харьяа нутаг дэвсгэртээ энэ хуулийн биелэлтийг хангаж, тохирлын үнэлгээний байгууллагын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлнэ.” гэж тусгасан байна. Уг зохицуулалтад тусгагдсан “дэмжлэг”-ийг хэрхэн, яаж, ямар хэлбэрээр үзүүлэх талаар хуулийн төсөлд тодорхой тусгах;</p> <p>6. Хуулийн төслийн 16.1 дэх хэсгийн “... худалдааг нэмэгдүүлэх” гэх томъёолол нь тухай стандартчиллын зорилго”-д хамаарах бус, харин тухайн стандартыг ашиглан үйл ажиллагаа явуулж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хамаарах ойлголт байх тул хасах;</p> <p>7. Хуулийн төслийн 21.3-г тусгагдсан “дэвшилтэт стандарт”-ыг хэрхэн ойлгож, хэн, яаж тодорхойлох талаарх зохицуулалтыг хуулийн төсөлд нэмж тусгах;</p> <p>8. Хуулийн төслийн 27.2 дахь “Техник хяналтыг тухайн чиглэлээр итгэмжлэгдсэн байгууллага гүйцэтгэнэ.” гэж тусгасан зохицуулалтыг “Техникийн хяналтыг тухайн чиглэлээр итгэмжлэгдсэн байгууллага гүйцэтгэх бөгөөд техник хяналтад хамрагдсан бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, ажил үйлчилгээнд төрөөс ямар нэгэн хяналт баталгаажуулалт, зөвшөөрөл, бүртгэл шаардахыг хориглоно.” гэж өөрчлөн найруулж, уг зохицуулалттай уялдуулан Эрчим хүчний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах дагалдах хуулийн төслийг боловруулж мөн хуулийн Эрчим хүчний тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1.4 дэх (зуух, даралтаг сав, шугам хоолой, цахилгаан, механик тоног төхөөрөмжийг бүртгэлд хамруулан холбогдох норм, дүрэмд заасан хугацаанд нь техникийн туршилт, магадлалт хийн баталгаажуулж, ашиглах зөвшөөрөл олгох), 24.1.5 дахь (0.07 МПа-аас дээш даралттай уурын, 115 С0-ийн хэмжээс дээш халуунтай усны шугам хоолой, зуух, даралтаг савны утсралт, засварын ажиг гүйцэтгэх зөвшөөрлийг</p>	
--	--	--	--

			<p>олгож, угсралт, засварын ажлын чанарын баталгаажилтыг хангуулах) заалтуудыг тус тус хүчингүй болгох;</p> <p>9. Барилгын тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн дагуу барилга байгууламжийн техникийн улсын хяналтыг барилгын материал, түүхий эд, эзлэхүүн, бүтээгдэхүүний чанар, үйлдвэрлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагаанд тавиар хуульчилсан. Гэтэл уг хуулийн төслийн 10.1 дэх хэсэгт бараа бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нийлүүлснээс хойших үе шатанд хяналт тавихаар тусгасан нь дээрх хуулийн зохицуулалттай нийцэхгүй буюу чанаргүй материал үйлдвэрлэх нөхцөлийг бүрдүүлж байна. Иймд уг хэсгийг “10.1 Бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх, нийлүүлэх, хэрэглэх үе шатанд стандарт, техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийн хяналтыг холбогдох эрх бүхий улсын байцагч хэрэгжүүлнэ” гэж өөрчлөн найруулах;</p> <p>10. Мөн хуульд тусгагдсан Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний боллого, зохицуулалт хариулсан төв байгууллага гэх томъёолол нь тухайн асуудлыг хариулсан төрийн захиргааны төв байгууллага гэж ойлгогдож байгаа, мөн уг байгууллагын нэрийг хуулийн төсөлд өөр өөрөөр томъёолсон байгааг тус тус нягтлах, түүнчлэн хуулийн төсөлд хэрэглэсэн “эрх бүхий байгууллага” гэх томъёоллыг тодорхой болгохыг хусье</p>	<p>Саналыг зарим хэсгийг хүлээн авч тусгаа.</p>
<p>17</p> <p>Эрчим хүчний сайд</p>	<p>а/1436</p>	<p>2024.05.09</p>	<p>1. Төсөлд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудлаар төрийн захиргааны төв байгууллагын төв байгууллагын эрх, үүргийг өмнөх хуулиас дордуулсан байх тул нэмж тусгах, тэдний хүлээх үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгох шаардлагатай. Тухайлбал: төслийн “Хоёрдугаар бүлэг.Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тогтолоо, удирдлага, 5 дугаар зүйл Төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх”-ийн 5.1.1-д зөвхөн эрхэлсэн асуудлаар техникийн зохицуулалтыг боловсруулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих” гэснийг “стандарт, техникийн зохицуулалтыг боловсруулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих” гэж өөрчлөх;</p>	

		<p>2. Төслийн 7 дугаар зүйлд “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний боллого хариуцсан байгууллага нь шаардлага хангасан тохирлын үнэлгээний байгууллагад эрх олгож бүртгэхдээ асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг харгалзана.” гэж нэмж тусгах;</p> <p>3. Төслийн 7 дугаар зүйлд 7.1. Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний боллого, зохицуулалтын асуудал хариуцсан төв байгууллагын бүрэн эрх”-ийн 7.1.1 дэх заалт хэт ерөнхий байгаа нь Захиргааны ерөнхий хуулийн “60 дугаар зүйл. Захиргааны хэм хэмжээний актад тавих шаардлага”-ын 60.1.2-т “Захиргааны хэм хэмжээний акт нь тусгайлан эрх олгосон тухайн хуулийн агуулга, зорилго, хүрээнд нийцсэн байх”-аар хуульчилсны дагуу цаашид батлагдах дүрэм, журмыг баталж, нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны хэм хэмжээний актыг улсын бүртгэлд бүртгүүлэхэд хүндрэл үүсгэх эрсдэлтэй байгааг анхаарна уу. Тухайлбал төслийн 7.1.2, 7.1.3, 7.1.5, 7.1.6, 7.1.10, 21.7, 30.2.2, 30.2.3-т тус тус заасан үйл ажиллагаанд мөрдөх захиргааны хэм хэмжээний актыг батлах зохицуулалт орхигдсон байна;</p> <p>4. Төслийн 31 дүгээр зүйлийн 31.2.1-т “энэ хуулийн 31.1-т заасан эрх бүхий байгууллагаас шинжээчийн эрх авсан...” тусгагдсан байх бөгөөд 31.1-д эрх бүхий байгууллагыг нарийвчлан тодорхойлоогүй байгааг нягтлах;</p> <p>5. Төслийн 35 дугаар зүйлд зөвхөн Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний боллого, зохицуулалтын асуудал хариуцсан байгууллага, түүний харьяа байгууллагын бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай зардлыг санхүүжүүлэх зохицуулалтыг тусгасан нь учир дутагдалтай болсон байна. Төслийн 5.1.1-д заасан зохицуулалтад шаардлагад зардлыг Засгийн газрын гишүүд хэрхэн санхүүжүүлэх асуудал хөндөгдөөгүй нь стандартчиллыг хөгжүүлэх яамдын оролцоонд хөшүүрэг болохгүй байгааг нягтлан нэмж тусгах;</p> <p>6. Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудлыг нийтэд сурталчлах, соён гэгээрүүлэх, их, дээд сургуулийн сурталтын</p>	
--	--	--	--

			<p>хөтөлбөрт тусгах асуудлыг огт дурдлаггүй орхигдуулсан асуудлыг нэмж тусгах нь зүйтэй байна.</p>	
<p>18</p> <p>Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд</p>	<p>01/1001</p>	<p>2024.05.09</p>	<p>1. Үндэсний стандартыг шинээр боловсруулах, шинэчлэн сайжруулах, үзлэг шинжилгээ хийх үйл ажиллагааны төсөв, санхүүжилтийн зохион байгуулалтын асуудлыг тодорхой болгох үүднээс 5.1.3 дахь заалт болон “5.1.3 Үндэсний стандартыг шинээр боловсруулах, шинэчлэн сайжруулах, үзлэг шинжилгээ хийх үйл ажиллагааны төсвийг багтах.” гэж нэмэх</p> <p>2. Импортын техник, тоног төхөөрөмжийн хяналтыг сайжруулах үүднээс хуулийн төслийн 6 дугаар бүлэгт “Хүн, малын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, улс орны аюулгүй байдал, нийтийн ашиг сонирхолд хохирол учруулж болзошгүй бүтээгдэхүүнийг тохирлын баталгаатайгаар импортлох, хилээр нэвтрүүлэх үед Гаалийн ерөнхий газар болон Хилийн цэргийн ерөнхий газар хяналт тавьж ажиллана.” гэж нэмэх</p> <p>3. Хуулийн төслийн 4.1.2 дахь заалтыг “стандарт” гэж тодорхой нөхцөл байдалд нийлтэй , харилцан ажиллах чадвар, чанар, аюулгүй байдал болон бусад үзүүлэлтийг тодорхойлсон хэм хэмжээ тогтоосон баримт бичгийг” гэж өөрчлөх</p> <p>4. Хуулийн төслийн 4.1.3 дахь заалтыг “техникийн зохилцуулалт” гэж хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдлыг хангах, нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалахад чиглэсэн бүтээгдэхүүний тодорхойлолт, боловсруулалт, үйлдвэрлэлийн арга, техникийн үзүүлэлтийг тодорхойлж эрх бүхий байгууллагаас багалсан заавал дагаж мөрдөх баримт бичгийг” гэж өөрчлөх</p> <p>5. Салбарын төрийн хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны хэрэгжилтэд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний боллого, зохицуулалтын асуудал харилцсан байгууллага дангаараа үнэлэлт, дүгнэлт өгөх боломжгүй тул хуулийн төслийн 9 дүгээр зүйлийн 9.3.1 дэх заалтыг хасах эсхүл тодорхой ойлгомжтой байдлаар өөрчлөн найруулах</p> <p>6. Хуулийн төслийн 9.1-д “Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдлыг</p>	<p>Сандынэг хүлээн авч тусгаа.</p>

			<p>хамгаалах зорилгоор Монгол Улсын Хучин төгөлдөр мөрдөгдөж буй стандарт, тохирлын үнэлгээний хэрэгжилтэд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал харилцсан байгууллага хяналт тавьж ажиллана.” гэж заасан нь Монгол Улсын Хучин төгөлдөр мөрдөгдөж буй стандартын хэрэгжилтэд зөвхөн Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлого, зохицуулалтын асуудал харилцсан байгууллага хяналт тавихаар байгаа тул уг заалтыг бусад салбарын хуульд нийцүүлэн өөрчлөн найруулах</p> <p>7. Хуулийн төслийн 10 дугаар зүйлд заасан зохицуулалтыг бүхэлд нь Төрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 9, 10 дугаар зүйлд нийцүүлэн өөрчлөн хайруулах;</p> <p>8. Хуулийн төслийн 32 дугаар зүйлийн 32.4, 32.5 дахь заалтуудыг Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 8, 9, 10 дугаар зүйлтэй нийцүүлэн өөрчлөн найруулах;</p> <p>9. Хуулийн төслийн 25.5.2 дахь заалтыг "тохирлын гэрчилгээ олгох, сунгах, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох, нийлүүлэгчийн мэдэгдлийг бүртгэх, хүчингүй болгох," гэж өөрчлөх; мчуудал харилцсан</p> <p>10. Техникийн хороонд нарийн мөргэжил эзэмшсэн албан хаагчдыг ажиллуулах боломжийг бий болгох, ажлын хөлсийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна. Хуулийн төслийн 35.1 дэх хэсэгт стандартчиллын техникийн хороо, шинжээчийн үйл ажиллагаатай холбоотой зардлын асуудлыг тусгасан хэдий ч төсвийг илүү тодорхой болгох шаардлагатай тул хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлд Техникийн хорооны гишүүдийн ажлын хөлс, үндэсний стандарт боловсруулах зардал, төсвийн асуудал, түүнийг ямар нөөцөөс гаргах эсэхийг тодорхой заах;</p> <p>11. Хуулийн төслийн 21.2 дахь хэсэгт стандартыг захиргааны хэм хэмжээний актад тусгасан/ эш татсан тохиолдолд түүнтэй адил хүчинтэй байхаар тусгах шаардлагатай. Мөн уг хэсэг нь хуулийн төслийн 21.1 дэх хэсэгтэй зөрчилдөж байгааг анхаарах;</p> <p>12. Хуулийн төслийн 21.5 дахь хэсгийг илүү уян хатан болгох, цахим хэлбэрээр ашиглаж болох зохицуулалттай байх;</p>
--	--	--	---

13. Хуулийн төслийн 21.6 дахь хэсэгт "бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ" гэж хэт ерөнхий заасан нь хуулийг хэрэгжүүлэхэд хүндрэл үүсгэхээр байна. Тухайлбал, харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн шинэ төрлийн үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд Тохирлын үнэлгээний байгууллагаас стандартын шаардлага хангасан эсэхийг тогтоохоор заасан нь уг Тохирлын үнэлгээний байгууллагын мэргэшсэн байдал, чадамжийн асуудал нь хуулийн хэрэгжилтийг хангахад хүндрэл үүсгэх, мөн шинэ технолог, үйлчилгээ нэвтрэхэд томоохон саад тогтор бий болгохоор байна. Иймд уг хэсэг болон 24 дүгээр зүйлд хүн, малын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд нөлөө үзүүлэхүйц үйлдвэрлэлийн үйл байгууллага дангаараа үнэлэлт, дүгнэлт өгөх боломжгүй тул хуулийн төслийн ажиллагааг хамруулахаар тодорхой тусгах;

14. Хуулийн төслийн 23.6 дахь хэсэгт заасан үйлдвэрлэгч буюу нийлүүлэгчээс бүтээгдэхүүндээ нийлүүлэгчийн мэдэгдэл гаргахдаа итгэмжлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад бүртгүүлэх үйл явц нь зөвхөн дотоодын үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгчийн мэдэгдэл гаргахад хамаарах бол энэ талаар тодорхой зааж оруулах;

15. Хуулийн этгээдийн хүсэлтэд хариу өгөх шийдвэр гаргах хугацаа тодорхойгүй байх нь хэрэглэгчдэд ойлгомжгүй, хүндрэл учруулах магадлагтай тул хуулийн төслийн 25.5 дахь хэсэгт багалгаажуулалтын байгууллага хүсэлт гаргагчаас ирүүлсэн өргөдлийг хүлээн авснаас хойш ажлын хэдэн өдөрт багтаан шийдвэрлэх талаар нэмж тусгах;

16. Хуулийн төслийн 27 дугаар зүйлд заасан Техникийн хяналт хийх байгууллагын чиг үүрэг, зорилго нь мөн төслийн 10 дугаар зүйлд заасан хяналтын зарим хэсэгтэй давхардаж байна. Иймд энэхүү хуулийн төсөлд тусгагдсан олон төрлийн хяналтын үйл ажиллагааны уялдааг харах, түүнчлэн Техникийн хяналтын хэсэг нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн хүрээнд хийх стандартын хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүргийн хүрээнд гүйцэтгэх боломжтой тул 27 дугаар зүйлийг бүхэлд нь хасах;

			<p>17. Хуулийн төслийн 36.2 дахь хэсэгт зааснаар бүх төрлийн төлбөрийн 50 хувийг санд төвлөрүүлж байгаа тохиолдолд тэдгээр төлбөртэй үйлчилгээний өртөг шууд энэ хэмжээгээр нэмэгдэх нь уг үйлчилгээг авч буй иргэн, хуулийн этгээдэд төлбөрийн дарамт үүсгэхээр байна. Мөн уг сангийн зарцуулалт нь төрийн захиргааны төв байгууллагын албан хаагч, ажилчдын ажиллах нөхцөлийг хангахад зарцуулагдаж байгаа нь Төрийн албаны тухай хуулийн 64.1-д заасан Засгийн газрын, 66.1-д заасан Төрийн албаны зөвлөлийн чиг үүргийг давхардуулан хуульчилсан байна. Иймд уг сангийн зарцуулалтыг стандартчиллын тогтолцоог боловсронгуй болгох, хөгжүүлэхэд зарцуулах;</p> <p>18. Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 4 болон 7 дугаар зүйлд "хуулийн этгээд"-ийг тодорхойлж, мөн хуулийн этгээдэд хамаарах байгууллагыг тодорхой заасан тул хуулийн төслийн 11 дүгээр зүйлээс "төрийн бус байгууллага" гэснийг хасах; 6. Хуулийн төслийн 9.1-д "Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин, бүтээгдэхүүн, 19. Хуулийн төслийн 18.3 дахь хэсэгт "Үндэсний стандартын төслийг сонирхогч талууд зөвшилцлийн үндсэн дээр боловсруулна." гэж, мөн хуулийн төслийн 20.1 дэх хэсэгт "Техникийн хороо нь стандартын төслийг хэлэлцэх, дүгнэлт гаргах чиг үүрэгтэй байхаар тодорхойлогдсон тул хуулийн төслийн 20.3.1 дэх заалтаас "боловсруулах" гэснийг хасах;</p> <p>20. Хуулийн төслийн 32.2.4 дэх заалт дахь "Төрийн хяналт шалгалтын үр дүнгийн мэдээллийн нэгдсэн сан"-тай байх зохицуулалт нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн "31.1.3." хяналт шалгалтын бүртгэл" гэж хийсэн хяналт шалгалт бүрийг зохих журмын дагуу мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэхийг; 9.1.2. "хяналт шалгалтын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санг хөглөх" гэж заасантай давхардаж байгаа тул дээрх заалтыг хасах.</p>
--	--	--	--